

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

Katedra aplikované ekologie

**Občanská angažovanost v rozhodovacích procesech
týkajících se životního prostředí v ČR**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Zdeněk Keken, Ph. D.

Vypracovala: Renáta Sztymonová

Praha 2018

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Renáta Sztymonová

Územní technická a správní služba

Název práce

Občanská angažovanost v rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí v ČR

Název anglicky

Citizen participation in decision-making processes related to the environment in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce je získat objektivní ucelený náhled na problematiku možnosti spoluúčasti veřejnosti v rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí v ČR. Způsob uplatňování práv veřejnosti v praxi bude podrobněji sledován na vybraných případových studiích, kterými jsou Rekonstrukce uhelné kotelny na energetickou centrálu v Mníšku pod Brdy a Optimalizace trati Černošice – Beroun.

Metodika

1. Vypracovat literární rešerši.
2. Zmapovat aktivity veřejnosti ve vybraných případových studiích.
3. Vyhodnotit aktivity veřejnosti ve zvolených kauzách.

Doporučený rozsah práce

dotčená veřejnost, právo na informace, EIA

Klíčová slova

40

Doporučené zdroje informací

GUASTI, P. – ŘEHÁKOVÁ, B. *Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006. ISBN 80-7330-091-5.

KROUPA, A. – MANSFELDOVÁ, Z. *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-53-9.

ŠMAJS, J. – KLÍMA, I. – CÍLEK, V. *Tři hlasy : úvahy o povaze konfliktu kultury s přírodou*. Brno: Doplněk, 2010. ISBN 978-80-7239-252-0.

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivu na životní prostředí, v platném znění
Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – FŽP

Vedoucí práce

Ing. Zdeněk Keken, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra aplikované ekologie

Elektronicky schváleno dne 7. 3. 2018

prof. Ing. Jan Vymazal, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 3. 2018

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 15. 04. 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Občanská angažovanost v rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí v ČR vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů. Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby. Jsem si vědoma, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí. Jsem si vědoma že, na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.“

V Praze dne 15. 4. 2018

Renáta Sztymonová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala Všem, kteří mi pomohli při zpracování této práce. Poděkování patří vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Zdeňku Kekenovi, Ph.D. za jeho vedení a odborný dohled a dále Ing. Ivaně Uhlíkové za její podporu, cit pro věc a cenné rady. Bez této podpory a ochoty by tato práce nikdy nevznikla.

S velkou úctou děkuji také paní Libuši Pechouškové z Občanského sdružení Za zdravý Mníšek a panu Janu Pretelovi z Občanského sdružení Kvalitní životní prostředí města Černošic, kteří se rozhodli podpořit můj výzkumný záměr, věnovali mi svůj volný čas a s důvěrou se se mnou podělili o své zkušenosti.

Taktéž musím poděkovat své rodině a blízkým za nekonečnou podporu, díky které jsem byla schopna tuto práci dokončit.

Abstrakt: Tato bakalářská práce vysvětluje pojem dotčená veřejnost z environmentálního hlediska a zabývá se participací veřejnosti na rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí. Předkládá a analyzuje právní předpisy platné legislativy a shrnuje možnosti veřejnosti vstupovat do procesů posuzování vlivů na životní prostředí. V práci je vyhodnocena implementace Aarhuské úmluvy do českého právního systému a její legislativní dopad na konkrétní kauzy. Zkoumány jsou možnosti petičního práva a akce občanských sdružení. Meritem této práce jsou dva stavební záměry, které jsem si vybrala, a na nichž porovnáím míru zapojení veřejnosti a metody jakými chránila v těchto konkrétních případech své postoj.

Klíčová slova: dotčená veřejnost; právo na informace; EIA

Citizen participation in decision – making processes related to the environment in the Czech Republic

Summary: This thesis explains the term „public“ from an environmental point of view and focuses on analyzing the public’s participation in environmental decision-making processes. Analysis and assessment of existing legal Framework will be conducted to present a summary of options available to public regarding participation in assesments of environmental impact. Implementation of the Aarhus treaty into the Czech legal system will be described as well as its concrete impacts and related case studies. Options regarding petition rights and civic organization activities will be explored. The basis of this thesis are two cases and I will compare the levels of public involvement and methods used by the public to protect its interest.

Key words: Concerned public; right to information; EIA

Obsah

1. ÚVOD	1
2. CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	2
3. METODIKA.....	2
4. LITERÁRNÍ REŠERŠE	3
4.1. Úvod do problematiky.....	3
4.1.1. Pojem participace.....	3
4.1.2. Vliv suburbanizace.....	4
4.1.3. Participace a dostupnost informací.....	5
4.2. Aarhuská úmluva.....	6
4.2.1. Pilíř I.....	6
4.2.2. Pilíř II.....	7
4.2.3. Pilíř III.....	7
4.3. Prameny právní úpravy	7
4.3.1. Právo na informace	8
4.3.2. Právo sdružovací.....	9
4.3.3. Správní řád	9
4.3.4. Místní referendum	9
4.3.5. Petiční právo.....	9
4.3.6. Pojmy veřejnost a dotčená veřejnost.....	9
4.4. Územní plánování.....	10
4.5. EIA.....	11
4.5.1. Problematika aplikace EIA ve světě	11
4.5.2. Struktura procesu EIA	13
4.5.3. Účast veřejnosti v procesu EIA.....	14
4.6. Další možnosti participace veřejnosti	15
5. PŘÍPADOVÁ STUDIE – ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI V PRAXI .	16
5.1. Občanské sdružení „Zdravý Mníšek“	17
5.1.1. Popis zájmového území	17
5.1.2. Popis případové studie	20
5.1.3. Průběh procesu posouzení	20
5.1.4. Anketa – Mníšek pod Brdy	23
5.2. Občanské sdružení „Kvalitní životní prostředí města Černošice“	23
5.2.1. Popis zájmového území	24
5.2.2. Popis případové studie	25

5.2.3. Průběh procesu posouzení	26
5.2.4. Anketa – Černošice	28
6. VÝSLEDKY PRÁCE.....	28
6.1. Výsledky anketního šetření - Mníšek pod Brdy	28
6.2. Výsledky anketního šetření - Černošice	33
6.3. Výsledky anketního šetření - shrnutí	36
7. DISKUSE.....	38
8. ZÁVĚR.....	42
9. SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ	43
9.1. Literatura	43
9.2. Elektronické zdroje	46
9.3. Ostatní zdroje	48
10. SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A MAP	48

1. ÚVOD

Vztah člověka a přírody vychází z principu zachování života. Od počátku existence člověka na planetě existuje silný interakční vztah mezi ním a přírodním prostředím. Člověk je subjektem přírody a příroda byla vždy objektem lidského zájmu. Zpočátku člověk, co by sběrač a lovec, využíval pouze přírodní nadprodukcii, ze které žil, a kterou přírodě v přirozené formě opět vracel. Jeho tehdejší kultura se vyznačovala biologickou závislostí na přírodě a biosféru vzhledem ke svému metabolickému charakteru nijak významně nezatěžovala (Šmajš 2010). V průběhu věků se člověk, žijící původně v souladu s přírodou, stal postupně predátorem a kořistníkem. Naučil se využívat přírodní zdroje k nejrůznějším účelům. Jeho schopnost myslet ho vyzdvihla nad jiné druhy planety a pomohla mu přežít do dnešních dob. Predátorský a kořistnický charakter lidstva, který začal být patrný již v neolitických dobách a v průběhu evoluce se stále zvyrazňoval, dovedl člověka do globálního ekologického konfliktu s přírodou.

V posledních stoletích si lidstvo začalo uvědomovat, že Země nebude moci stále uspokojovat potřeby lidí, dosud biologicky neohraničené. Člověk se stal závislým na přírodních zdrojích. Jeho schopnost myslet a rozvíjet techniku a ekonomiku ho obrací proti Zemi a nezačne-li myslet odpovědně a rozumně, může svůj vlastní druh během několika desítek let zcela zničit (Klíma 2010).

Jako cesty k nápravě popisuje Klíma (2010) v publikaci *Tři hlasy tři různé směry*. První je směr globálních projektů, který ale nepovažuje za dostačující. Druhý směr vede cestou lokálních opatření. Zde je možné dosáhnout slušných výsledků, a to například v krajinném hospodaření s vodními zdroji. Za zcela zásadní považuje Klíma třetí směr, směr osobního rozhodování. Jde o osobní rozhodnutí jednotlivce, uskutečněné z vlastního přesvědčení, nikoliv z donucení. Tady je nevyšší potenciál dodržení environmentálních opatření, neboť jde o rozhodnutí z vlastní vůle jedince. Politické systémy, které se prezentují jako demokratické, si zakládají na možnosti občanů ovlivňovat veřejné věci přímou participací. Jednotlivci se snaží vyjadřovat své požadavky a společné zájmy, sdružují se za tímto účelem a podílejí se aktivně na rozhodování. Zároveň na sebe berou spoluodpovědnost za rozhodnutí učiněná veřejnými orgány (Rakušanová 2005).

Aplikace obecných demokratických principů, které v právním státě sice nejsou zakotveny přímo legislativně, ale poskytují občanům dostatečnou právní jistotu, je nezbytná, a to již v nejnižších stupních rozhodování (Parkins, Mitchell 2005). Demokracie zaručuje občanům, že nebudou bezdůvodně omezeni na svých právech a stát, který je demokratický, se staví vždy na stranu práva. Význam demokratických principů pro participaci veřejnosti zmiňuje také Hourdequin (2012). Dle těchto principů demokratických teorií má mít každý hlas stejnou váhu a stejnou šanci na sdělení ostatním. Norton (2003), coby odborník na environmentální etiku, zdůrazňuje, že demokracie, jejímž hlavním znakem je především odpovědnost zvolených vůdců obyvatelstvu, je vždy vystavěna na etických základech.

A je to právě demokracie, kterou veřejnost využívá, pro své zapojení do strategických rozhodnutí. Jakou roli hraje účast veřejnosti v rozhodování a jaké má zúčastněná veřejnost v rozhodovacích procesech možnosti, se pokusí zmapovat tato práce.

2. CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Občanská participace je frekventovaný a teoreticky již důkladně zpracovaný pojem. Jedná se především o analytické studie na centrálních úrovních, popřípadě deskriptivní výzkumy globálního charakteru. Avšak při zaměření na místní úroveň se ukazuje, že tato oblast občanské angažovanosti je mapována méně často. A právě z myšlenky, že na regionální a lokální úrovni se vytváří největší prostor pro občanskou participaci, vychází cíl této bakalářské práce.

Samotným meritem bylo zmonitorování participace veřejnosti na rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí. Bylo zkoumáno reflektování participace veřejnosti českým právním řádem. Základním cílem práce bylo získat ucelený náhled na problematiku možností spoluúčasti veřejnosti v rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí v ČR.

Dílčími cíli, pramenícími z cíle hlavního, bylo mapování občanských aktivit ve dvou zkoumaných municipalitách Středočeského kraje.

Práce byla pojata jako případová studie vybraných stavebních záměrů a sledovala, jak veřejnost uměla využít svého práva zapojit se do různých procesů a jakými prostředky řešila otázky týkající se životního prostředí.

3. METODIKA

Práce obsahuje literární rešerši na téma občanské angažovanosti v procesech týkajících se životního prostředí a zároveň případovou studii konkrétních subjektů výzkumu. Zvolenými subjekty se staly dvě obce Středočeského kraje, a objektem zkoumání dva stavební záměry, v nichž se veřejnost významně angažovala a snažila se ovlivnit výsledek rozhodování. Prvním záměrem je Rekonstrukce uhelné kotelny na energetickou centrálu v Mníšku pod Brdy a druhým Optimalizace trati Černošice – Beroun.

V literární rešerši byly popsány možnosti účasti veřejnosti při posuzování vlivů záměrů na životní prostředí a povolování staveb. Práce obsahuje souhrn možností, jež může veřejnost využít k uplatňování environmentálních principů.

Speciální pozornost byla věnována Občanským sdružením. Sledování aktivit veřejnosti, jakož i povědomí veřejnosti o zákonných možnostech hájení práv při posuzování vlivů na životní prostředí a v územním plánování, bylo provedeno hloubkovými rozhovory s představiteli Občanských sdružení. Záměrem bylo získání detailního pohledu na ochotu veřejnosti spolupodílet se na rozhodování. Na základě

rozhovorů a studiem dokumentů bylo zkoumáno, jak moc se od sebe postupy lokálních komunit ve vzájemně sousedících oblastech liší a jakými nástroji a prostředky vstupují do sociálního a ekologického dialogu. Aktivity veřejnosti byly dále mapovány zúčastněným pozorováním a detailním průzkumem otevřených zdrojů. Procesy byly vyhodnocovány komparativní metodou.

Práce obsahuje mapy obou zájmových území Středočeského kraje, vytvořené pomocí programu ArcGIS. V těchto mapách byly pro názorné zobrazení zřejmého zatížení dotčených lokalit silniční a železniční dopravou vyznačeny liniové stavby dopravní infrastruktury.

Pro dosažení dílčích cílů byla použita sociologická metoda zkoumání. Jedná se o metodu dotazování jednoduchou anketou mezi územně dotčeným obyvatelstvem. Účelem ankety bylo zjistit informovanost občanů o možnostech ovlivnit výsledky rozhodování o vlivu investičních záměrů na životní prostředí, a to ve vztahu k jejich věku a dosaženému vzdělání. Výsledky takto provedeného empirického výzkumu z obou zájmových lokalit byly po analýze komparovány. Otázky anketního šetření zobrazily spokojenost občanů s postupy místních municipalit a míru participace občanů na rozhodovacích procesech.

4. LITERÁRNÍ REŠERŠE

4.1. Úvod do problematiky

Procesem, při němž jsou veřejné zájmy a potřeby implementovány a promítnuty do korporátního a vládního rozhodování, je účast veřejnosti na rozhodování (Creighton 2005). Demokratický systém zaručuje občanům možnost projevit svou vůli účastněním se voleb nebo také žádostí o poskytnutí informací na základě zákona č.106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění. Dále vystoupením na veřejné diskusi, účastí na demonstraci či manifestaci, dlouhodobou prací v pracovní skupině, zasláním stížnosti či připomínek v rámci správního řízení nebo účastí v místním referendu. Všechny tyto projevy občanské angažovanosti lze shrnout pod jedním termínem, a to participace (Damohorský et al. 2010).

4.1.1. Pojem participace

Participaci lze chápat jako podílení se na životě dané komunity a účast na společenských aktivitách. Krebs (2008) definuje princip participace jako změnu postavení člověka, kdy jedinec přestává být pouhým objektem sociální politiky, ale stává se jejím plnoprávným, odpovědným a respektovaným subjektem. Samotný pojem participace je překládán jako účast, účastenství či podíl. V případě občanské participace se jedná o účast veřejnosti v rozhodovacích a plánovacích procesech. Čermák, Vobecká (2011) mluví o participaci ve spojitosti s místní veřejnou správou a rozumí jí dobrovolné aktivity občanů obcí, jednotlivců či kolektivů s cílem ovlivňovat místní politiku nebo na ni jednorázově působit. V participaci autoři spatřují „nástroj vyrovnávání mocenské nerovnosti mezi občany a veřejnou

správou“. Participace je komunikací mezi sociálními partnery, tedy je určitou formou sociálního dialogu. Sociální dialog jako prostředek, vede ke kultivovanému řešení konfliktních témat a vytváří prostředí pro nalezení konsensu. Výsledný produkt participace je pak prezentace zájmů lokální komunity a následné řešení problémů. Mansfeldová (2005) se ve své studii zabývala sociálním dialogem na regionální úrovni, kde zpravidla existuje velká provázanost konkrétních aktivit a rozhodování. Z výsledků její analýzy vyplývá, že význam sociálního dialogu je na regionální úrovni značný. MŽP (2004) k tomuto tématu uvádí, že jedním z dalších cílů je získat od občanů cenné informace a poznatky, jež často odborníci nemají k dispozici. S tímto souhlasí i řada dalších autorů například Wittlingerová (1999) či O'Faricheallaigh (2007), a zároveň považují možnost zapojení dotčené veřejnosti do procesu za jeden z hlavních úkolů posuzování vlivů na životní prostředí. Participace obecně, má dvě základní varianty. První variantou je politická participace, vyjadřující účast občanů na procesech vládnutí, naproti tomu širší občanská participace zahrnuje zapojení občanů do veřejného života a to v jakékoliv rovině (Clar et al. 2007). V rámci své politické participace mají lidé možnost prostřednictvím politických stran nebo zvolených zástupců formulovat a prosazovat své zájmy. Nekola (2014) tento stav definuje jako stav nepřímé demokracie. Účast občanů ve volbách však nebývá vysoká. Občané totiž nevnímají politiku jako smysluplnou cestu pro veřejné zájmy, ale jako nástroj politiků k prosazení zájmů vlastních. Masfeldová (2005) hovoří o erozi spojení mezi občanem a stranami. Jak k tomuto tématu uvádí Rakušanová (2005) ve své studii zaměřené na analýzu demokracie v České republice a možnosti spolupodílení se občanů na rozhodování, na participaci mají zásadní vliv sociodemografické faktory a participace má vliv na důvěru občanů ve správní složky, a také na volební účast. Spokojenost občanů s politickou a ekonomickou situací ovlivňuje důvěru v instituce. Rakušanová (2005) prokázala, že v zájmu spokojenosti a důvěry občanů, by se měla politická elita snažit o vyšší zapojení veřejnosti do občanského a politického života. Také další odborníci, jako je Clark et al. (2004) potvrzují, že pracovat s veřejností efektivně a získávat od ní zkušenosti a nápady, může přispět ke zlepšení celého projektu, jakož i jeho jednotlivých posuzovacích fází.

4.1.2. Vliv suburbanizace

Jedním z důležitých jevů, majících vliv na míru angažovanosti obyvatelstva, je suburbanizace. Tento termín vychází z anglického slova suburb, tedy předměstí. Označuje trend dnešní doby, a to přesouvání obyvatel a jejich aktivit z centrálních částí měst do částí okrajových. Procesy suburbanizace probíhají ve většině měst vyspělých zemí. Vobecká, Kostecký (2007) si všímají, že v lokalitách zasažených tímto jevem dochází ke změnám v širokém spektru života místních komunit. Suburbanizace v případě středních Čech zasahuje rozsáhlé území se snadnou dopravní dostupností z hlavního města. Z analýzy suburbanizovaných obcí, kterou provedl Postránecký (2010) vyplynulo, že v těchto lokalitách lze pozorovat dynamický rozvoj, nárůst počtu obyvatel s vyšším vzděláním a v určitých oblastech

dokonce klesající průměrný věk. Politickým důsledkem suburbanizace je začleňování nově příchozích do lokální politiky. Také účast přistěhovalých v místních sdruženích je projevem zájmu o dění v obci. Ouředníček (2003) pozitivně hodnotí příliv nových obyvatel na lokální participační procesy. Probíhající suburbanizace má vliv na rozvoj infrastruktury, profesionalizaci municipalit a vývoj témat lokální politiky. Vzhledem k životnímu stylu nově přistěhovalých obyvatel roste poptávka po určitých typech služeb v oblasti volnočasových aktivit a vyšší důraz je kladen na kvalitu ŽP. Na důležitosti nabývá zachování původních funkcí lokality jako volného, zdravého prostoru, určeného k relaxaci a odpočinku, za kterým se nově příchozí obyvatelé stěhovali (Vobecká, Kostecký 2007).

4.1.3. Participace a dostupnost informací

Podle Rakušanové (2005) je pro funkční zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů nezbytná dostupnost adekvátních a kvalitních informací. Přístupu k informacím o životním prostředí se věnuje zákon č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí, v platném znění. Přístup veřejnosti k informacím o životním prostředí, právo na přístup k právní ochraně a účast veřejnosti na rozhodování jsou tři pilíře Aarhuské úmluvy, jíž Česká republika ji ratifikovala roku 2004 (Ohliger 2014).

Praktickou ukázkou dostupnosti informací pro veřejnost se staly informační systémy ENVIS (Environmentální informační systémy v průmyslu a veřejné správě). Tyto systémy deklarovaly snadnou přístupnost a sdílení informací například na webech měst a obcí, ale také na globálních a nadnárodních úrovních, aniž by tazatel musel pracně vyhledávat požadované údaje na originálních stránkách projektů. Rautenstrauch, Patig (2001) shledávali tento přístup informačních systémů k ochraně životního prostředí ve své době jako vysoce inovativní a přínosný.

V dnešní době je v České republice nejvýznamnějším aktérem v prostředí poskytování informací vztahujících se k ŽP agentura CENIA (česká informační agentura životní prostředí). Vznikla 1. 4. 2005 za účelem budování a správy Jednotného informačního systému životního prostředí. Zřizovatelem je Ministerstvo životního prostředí. Portál CENIA je zdrojem kvalitních informací o ŽP na lokální i celostátní úrovni. Agentura naplňuje požadavky podle zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, v platném znění a dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění. Informační podpora CENIA je adresována zejména široké veřejnosti, ale také státní správě a místním samosprávám. Cílem agentury je rychlé rozšiřování věrohodných informací o životním prostředí (Vesmír ©2005).

Ať už má účast veřejnosti podobu poskytování informací veřejnou správou nebo například podobu přímé účasti na rozhodnutí. Je podle Rakušanové (2005) důležité zapojení veřejnosti již v raných stádiích procesů, kdy má dostatek času pro své připomínky, a kdy může dojít k nejučinnějšímu ovlivnění. Zveřejňované informace mají být srozumitelné a předkládané takovým způsobem, aby zájem veřejnosti povzbudily, nikoliv odrazovaly. Tyto principy obsahuje kromě zákona č. 100/2001

Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění, mezinárodně právně závazný dokument Aarhuská úmluva.

4.2. Aarhuská úmluva

Aarhuská úmluva je základním rámcovým nástrojem, který doporučuje a stanovuje postupy nezbytné pro participování veřejnosti na rozhodovacích procesech, jakož i s tím související další důležité prvky (Lawrence 2013).

Buttanri (2011) vyzdvihuje globální význam Aarhuské úmluvy. Popisuje tento dokument jako zcela zásadní a přelomový nadnárodní skelet s žádoucí konsekvencí pro ŽP. Největší přínos Aarhuské úmluvy vidí v poskytnutí prostředků pro partnerství mezi organizacemi občanské společnosti a vnímá úmluvu jako most mezi občany a orgány.

Aarhuskou úmluvu podepsala ČR v roce 1998, ratifikovala na podzim roku 2004 a publikovala ji ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 124/2004. Aarhuská úmluva významně posiluje environmentální demokracii (Humlíčková 2008). Touto Úmluvou jsou zajištěna environmentální občanská práva, která tvoří tři základní pilíře Úmluvy, a to právo na informace o životním prostředí, právo na účast v rozhodování a také právo na právní ochranu v záležitostech týkajících se životního prostředí. Nutno konstatovat, že teze Aarhuské úmluvy, podobně jako teze Listiny základních práv a svobod, jsou psány velmi volně. Z toho důvodu neshledávají české soudy Aarhuskou úmluvu jako přímo aplikovatelnou, ale transponují její proklamace do českého právního řádu prostřednictvím běžných zákonů (přestože jsou mezinárodní smlouvy nadřazené zákonům jednotlivých signatářů na úrovni států). Veřejnost se dle Aarhuské úmluvy dělí na obecnou a dotčenou. Občanská sdružení zabývající se ochranou přírody a životním prostředím jsou dle Aarhuské úmluvy vždy dotčenou veřejností (Mejstříková 2008). Oproti tomu veřejností může být jakákoliv fyzická nebo právnická osoba. Upřesnění pojmů obsahuje kapitola 4.3.

4.2.1. Pilíř I

Zpřístupňování informací o životním prostředí veřejnosti

Podpisem Úmluvy se stát zavazuje poskytovat prostřednictvím veřejné správy informace, vztahující se k životnímu prostředí. Tyto informace musí být sdělovány srozumitelnou formou.

Deskriptivní výzkum ukazuje, že se před nabytím účinnosti Nového občanského zákoníku, český právní řád dostával do konfliktu s tímto pilířem Aarhuské úmluvy, neboť podle něho má právo na informace každý, ale podle správního řádu nebo stavebního zákona náleželo právo nahlížet do spisů jen účastníkům řízení, na což poukazuje Humlíčková (2008) ve své studii.

4.2.2. Pilíř II

Aktivní účast veřejnosti v rozhodovacích procesech, týkajících se životního prostředí

Veřejnost není tím, kdo by rozhodoval, ale úředníci na základě připomínek veřejnosti získávají komplexní informace ke svým rozhodnutím.

Občané mají právo účastnit se řízení již od rané fáze, a také právo být včas a účinně informováni. Mohou řízení připomínkovat a k tomuto připomínkování mají dostatečnou lhůtu v jednotlivých fázích řízení. Dále mají právo na vypořádání svých připomínek ve výsledném rozhodnutí (Humlíčková 2008).

4.2.3. Pilíř III

Zajištění právní ochrany v záležitostech životního prostředí

Tento pilíř zajišťuje veřejnosti právo na přezkumné řízení vedené nezávislým orgánem.

Celkový potenciál Aarhuské úmluvy však zůstává na národních úrovních často nevyužit (Kiss et al. 2006). Povinností signatářů Aarhuské úmluvy, jimiž jsou jak orgány EU, tak i Česká republika, potažmo její správní úřady a soudy, je výklad úmluvy. Ne vždy však dopívají ke stejným závěrům. Pro teoretické zajištění jednotného výkladu svých tezí má Aarhuská úmluva Výbor pro dodržování Aarhuské úmluvy (dále Výbor). Stanoviska Výboru však nemají normativní, ale pouze doporučující charakter, a jelikož Výbor nemá vynucovací pravomoc, je implementace tezí Aarhuské úmluvy do legislativních opatření jednotlivých signatářů založena pouze na respektu k Úmluvě a mezinárodnímu právu. Je možno konstatovat, že EU bere na nálezy Výboru při výkladu Úmluvy větší zřetel než Česká republika (Humlíčková 2008). Ale ani samotný výklad Úmluvy zastávaný EU zcela nekoresponduje s výkladem Výboru, avšak přesto je pro ČR závazný, neboť je provázán do směrnic a nařízení EU, a tedy i do právního řádu České republiky (Agora CE ©2015).

Pallemaerts (2011) ve své analýze nových legislativních změn stávajících právních předpisů přijatých orgány EU za účelem implementace Aarhuské úmluvy konstatuje, že právní ochrana životního prostředí, jakož i integrovaná prevence a přístup ke spravedlnosti v otázkách životního prostředí, obsahují stále sporné body. Poukazuje na zbytečnou zdlouhavost a problematičnost řízení ohledně porušování tezí Aarhuské úmluvy. Zdůrazňuje nutnost důsledného prosazování aplikace stanovených tezí. Řešení spatřuje v přijetí legislativních předpisů umožňujících přezkum postupů environmentálními skupinám v členských zemích.

4.3. Prameny právní úpravy

Veřejnost však má svá základní práva ošetřena legislativně, a zároveň právně pevně ukotvena. Základní pilíř poskytuje Všeobecná deklarace lidských práv. Z tohoto

dokumentu s charakterem právního obyčeje vychází Listina základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. K otázkám životního prostředí se vyjadřuje Hlava čtvrtá: Článek 35, ve kterém je zakotveno právo na příznivé životní prostředí a včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. Dle § 23 Zákona č.1/1993 Sb., Ústavního zákona, kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod, v platném znění, je právem každého jednotlivce žít v prostředí přiměřeném jeho zdraví a povinností každého jednotlivce je chránit a zlepšovat stav životního prostředí. Pro realizaci tohoto práva a plnění této povinnosti jsou nezbytné (1) možnost přístupu občanů k informacím o životním prostředí ; (2) právo podílet se na rozhodování. Účastí veřejnosti se zvyšuje dohled nad zákonností rozhodování, transparentnost procesů a v neposlední řadě vzniká možnost přínosu nových informací. Participace občanů je dále deklarována zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění, který umožňuje dostupnost informací o činnosti veřejné správy. Obyvatelům obcí je garantována možnost vyjadřovat se na zasedání a k návrhu rozpočtu prostřednictvím zákona o obcích č. 128/2000 Sb., (Clar et al. 2007).

4.3.1. Právo na informace

Právo na informace o životním prostředí je zaručeno čl. 35 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Tento článek říká, že každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. Toto právo se provádí dle zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, v platném znění. Zákon č. 123/1998 Sb., rámcově vymezuje okruh informací, které jsou povinné subjekty povinny sdělovat, definuje kdo je povinným subjektem a kdo, a jakým způsobem, smí o informace o životním prostředí žádat. Na rozdíl od zákona č. 106/1999 Sb., představuje Zákon č. 123/1998 Sb., zvláštní úpravu, jež upravuje obecné právo na informace, a vztahuje se na všechny oblasti činnosti veřejné správy. Sám povinný subjekt (např. krajský úřad) posoudí, podle kterého zákona budou informace poskytnuty. Shledá-li povinný subjekt, že danou informaci nelze považovat za informaci o životním prostředí, musí ještě posoudit svou případnou povinnost poskytnout tuto informaci podle zákona č. 106/1999 Sb. Za informaci o životním prostředí se považuje jakákoli informace o stavu a předpokládaném vývoji životního prostředí a jeho jednotlivých složek. Podle tohoto zákona může tazatel požadovat informace například o míře zatížení suspendovanými prachovými částicemi v určité lokalitě. Dále také informace ze správních spisů mohou žádat i osoby, které nejsou účastníky řízení. Odmítne-li ze zákonných důvodů povinný subjekt zpřístupnit některé informace, musí poskytnout tazateli alespoň zbývající informace po vyloučení těch, které zpřístupnit nesmí nebo nemusí. Se vznikem této situace a jejím důvodem musí být vždy tazatel seznámen. Dotčený subjekt může odmítnout zpřístupnění informace pouze po dobu, po kterou trvá důvod odepření. Jakmile tento důvod pomine, nastává subjektu povinnost informaci poskytnout (Frank Bold ©2017).

4.3.2. Právo sdružovací

Právo sdružovací upravuje od 1. 1. 2014 občanský zákoník (č. 89/2012 Sb.), který zároveň zrušuje některé starší zákony. Pro sdružování za účelem participace na rozhodování institucí, není platná žádná zvláštní úprava, tedy toto sdružování není chápáno jinak, než sdružování občanů za jinými účely. Pouze sdružování v politických stranách a v politických hnutích je upraveno zvláštním zákonem (č. 424/1991 Sb.) (Agora CE ©2015).

4.3.3. Správní řád

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, upravuje formou kodexu postupy jednotlivých správních orgánů v oblasti veřejného práva, přičemž činnost správních orgánů v oblasti práva soukromého upravují soukromoprávní předpisy (Agora CE ©2015).

4.3.4. Místní referendum

Místní referendum upravuje zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, v platném znění, který říká, že místní referendum může proběhnout pouze o aktech spadajících do kompetencí samostatné působnosti obce a dále vymezuje podmínky a stanovuje výjimky. Referendum je velmi efektivním nástrojem občanů k přímému vykonávání veřejné správy (Agora CE ©2015).

4.3.5. Petiční právo

Petiční právo zakotvené v čl. 18 Listiny základních práv a svobod je podrobně upraveno v zákoně o právu petičním (č. 85/1990 Sb.) je písemně podaná žádost občanů orgánu státní a veřejné moci. Pro orgány veřejné moci vyplývají z různých forem petic různé závazky. Obecně především povinnost zabývat se obsahem petice, nikoliv však povinnost petici vyhovět. Správní orgán do třiceti dnů petentům odpoví, v odpovědi uvede stanovisko k obsahu petice a způsob vyřízení. Petiční právo je z legislativního hlediska vyšším způsobem připomínkování (Agora CE ©2015).

4.3.6. Pojmy veřejnost a dotčená veřejnost

Tyto pojmy jsou stanoveny zákonem o posuzování vlivů na životní prostředí (č. 100/2001 Sb.), který chápe jednu nebo více osob jako veřejnost a fyzickou osobu, jejíž práva či povinnosti by mohla být vydaným rozhodnutím dotčena, popřípadě právnickou osobu bez výdělečné činnosti, založenou za účelem ochrany životního prostředí nebo veřejného zdraví, a to alespoň tři roky před dnem zveřejnění informací o navazujícím řízení, kterou svými podpisy podpořilo minimálně 200 osob, jako dotčenou veřejnost. Zákon č. 100/2001 Sb. zaručuje veřejnosti i dotčené veřejnosti právo vyjadřovat se k oznámeným záměrům podaným příslušnému úřadu. Správní orgán pak rozhodne o jejich vypořádání (Kinc1 2015). Více jsou možné vstupy pro veřejnost popsány v kapitole 4.5.

4.4. Územní plánování

Při územním plánování je možné rozdělit zainteresované osoby vstupující do procesu na tři skupiny. První skupina je odborná, jsou to expertní plánovači. Druhá skupina jsou jednotliví stavitelé. Třetí skupina sestává z místních občanů. Na řešeních týkajících se rozvoje venkovského prostoru se různou měrou podílejí všechny tři uvedené skupiny. Expertní skupina má na charakteru budoucího rozvoje největší podíl, ale z participace veřejnosti často vznikají inovativní a komplexnější řešení. Je tedy v zájmu rozvoje, aby se na územním plánování podílely všechny výše zmiňované skupiny (Ryan 2006).

V návaznosti na Aarhuskou úmluvu uvádí Damohorský et al. (2010), že veřejnost má v první řadě zaručeno právo na přiměřené, včasné a účinné informování. Zaručena je účast veřejnosti jak při tvorbě plánů, programů a politik týkajících se životního prostředí, tak i na přípravě prováděcích předpisů a obecně závazných normativních nástrojů. Prostředkem pro participaci veřejnosti na územním plánování jsou v českém prostředí podle Damohorského et al. (2010) zejména dva normativní prostředky, a to stavební zákon a zákon o posuzování vlivů.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) – upravuje zapojení veřejnosti do procesu vzniku územně plánovacích dokumentací. Znění tohoto zákona bylo nahrazeno **Zákonem č. 225/2017 Sb.**, kterým se mění zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony s účinností k 1. 1. 2018. Nový stavební zákon zajišťuje možnost účasti veřejnosti dvěma způsoby – podávat připomínky a podávat námítky. Připomínky může podávat v jednotlivých fázích řízení každý. Námitku smí podat pouze dotčený vlastník nebo formou kvalifikované připomínky také zástupce veřejnosti (Humlíčková 2008).

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů) – definuje a upravuje proces projednávání posuzování vlivů na životní prostředí EIA a SEA. Vymezuje se buď v rámci území České republiky, nebo v rámci mezistátního posuzování. Upravuje pravomoci a predikuje postup fyzických a právnických osob, dále správních úřadů a samosprávných celků v souvislosti s tímto posuzováním.

V oblasti územního plánování často dochází ke vzniku sporů a nesouladu. Smith, Schin (2004) spatřují největší problém při plánování a posuzování nových opatření ve výběru preferenční varianty již v počátcích procesů. V dalších procesních krocích pak dochází k opomíjení nepreferovaných variant řešení. Tento segregáčnický přístup vede spíše k paralelnímu způsobu plánování, než ke vzájemnému propojení. A právě propojení by bylo pro strategické plánování žádoucí. Vzájemná spolupráce urbanistů a strategiů krajinného rozvoje je zárukou smysluplného a trvale udržitelného užívání životního prostředí.

4.5. EIA

Od roku 1992 se vyskytuje v legislativě ČR termín EIA. Jedná se o anglickou zkratku výrazu Environmental Impact Assessment, v českém překladu „Vyhodnocení vlivů na životní prostředí“. EIA je součástí zákonodárství všech států Evropské unie, ale i dalších zemí, včetně některých rozvojových. Poprvé vstoupil v platnost zákon o EIA již roku 1969 ve Spojných státech amerických, a to pod označením US NEPA. Evropská hospodářská komise OSN se k problematice EIA vyjádřila prostřednictvím Úmluvy o posuzování vlivů na životní prostředí z roku 1991. Česká národní rada tento pojem implantovala do českého zákonodárství prostřednictvím zákona č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (Říha 2001). V současnosti vyhodnocení vlivů na ŽP upravuje zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění. EIA je multikriteriální nástroj realizace státní politiky životního prostředí, určený k legislativně-preventivní ochraně všech složek životního prostředí. Význam posouzení EIA spočívá především v zapojení dalších účastníků, kromě tradičních dotčených osob, do procesu posouzení. Jedná se o odborné instituce, experty z různých oborů, nevládní organizace, občanská sdružení nebo různé zájmové uskupení. Výsledkem jejich komunikace s investorem a orgány státní správy by mělo být řešení odpovídající zásadám trvalé udržitelnosti, ochrany veřejného zdraví a kvality životního prostředí (Lapčík 2011).

4.5.1. Problematika aplikace EIA ve světě

Evropské země po zavedení procesu EIA ve Spojených státech pochopily význam tohoto institutu a začaly jej postupně zavádět do svých právních systémů. V současnosti je tento proces přijat ve více než 100 rozvinutých, ale také rozvojových ekonomik (Jay et al. 2007). I přes aplikaci procesu v rozdílných kontextech a okolnostech je základní všeobecná myšlenka posuzování zachována. EIA umožňuje veřejnosti stát se součástí rozhodovacího procesu. Participující veřejnost je zárukou vyšší transparentnosti procesu a je též dokladem demokratického charakteru státního rozhodování. Snahou demokratických vlád by tedy měla být co možná nejvyšší míra zapojení veřejnosti. V hospodářsky a ekonomicky rozvinutých zemích se tyto snahy daří většinou úspěšně praktikovat (Pölonen et al. 2011).

Zpracování a průběh procesů EIA se v různých zemích liší úrovní, či kvalitou zpracování (Abaza et al. 2004). Mnoho rozvinutých zemí má pouze poměrně krátké zkušenosti s touto problematikou a je tak pro ně proces posuzování relativně novým rozhodovacím nástrojem. Jako příklady dobré praxe v posuzování s výborně integrovaným procesem posuzování plynoucím z kvalitně zavedených legislativních požadavků uvádí Thaddeus (2012) Kanadu, Austrálii či Nizozemsko. V celosvětovém kontextu lze při sledování implementace tezí směrnice EIA pozorovat různé manipulativní praktiky ze stran investorů a municipalit. Ačkoliv směrnice EIA přinesla pevnou platformu pro vyhodnocování vlivů záměrů na ŽP, dochází v mnoha případech ke konfliktům zájmů, úplatkářství a neregulérnosti postupů. Významné jsou tyto disparity především v ekonomicky slabších státech,

vyznačujících se korupčním prostředím. Rozvojové země zavádějí nové praktiky posuzování, ale chybí jim koordinovanost systému, dostatečné znalosti a dovednosti, a to přestože zde existují platné právní předpisy (Abaza et al. 2004). Pro veřejnost je mnohdy těžké postavit se konkrétním projektům, zvláště když jí byly poskytnuty nepravdivé nebo záměrně zkreslené informace. V takovýchto případech dochází k nízké transparentnosti procesů. Veřejně- politická rozhodování jsou v rozvojových státech celkově velmi složitá a často nepřehledná. Je to způsobeno menší vyzrálostí zúčastněných stran. Procesů se zde účastní více subjektů s často konfliktními zájmy. Reakcí místních vlád na složitost situací je upřednostňování názoru odborníků. Avšak nezávislost těchto odborníků je často sporná. Zde je největší prostor pro manipulaci. Shate (2012) míní, že řešením by mohlo být rozšíření a důsledné uplatňování případných sankcí vůči posuzovatelům a expertům (například rušení licencí a podobně), či zavedení etického kodexu pro experty EIA.

Hodnocení některých vybraných projektů odhalilo celkový slabý vliv účasti veřejnosti například na konečná rozhodnutí v procesech EIA uskutečněných v Pákistánu. Zdejšími procesům by pomohl proaktivnější přístup, zejména před provedením EIA, ve fázi výběru lokalit pro rozvojové projekty. Navzdory tomuto zjištění, byly v Pákistánu zaznamenány i žádoucí charakteristiky rozhodovacích procesů. Z analytického rozboru průběhu zdejších procesů EIA vyplynulo, že veřejnosti zde bylo poskytnuto dostatečné množství času na podání písemných připomínek ke zprávám o posuzování vlivů na životní prostředí a dále měla veřejnost možnost vyjádřit své názory během veřejných slyšení. Veřejné konzultace zároveň významně přispěly ke vzdělávání účastníků. Navzdory překážkám se zdá, že účast veřejnosti na EIA postupně získává v Pákistánu místo (Nadeem, Fischer 2011).

Privilegování dominantních aktérů a problematické zapojení veřejnosti bylo možné pozorovat při procesu posuzování vlivů na životní prostředí pro projekt hydroelektrárny Allain Duhangan v Indii. Ačkoliv se jednalo o projekt světového významu (realizací došlo k významnému snížení emisí oxidu uhličitého produkovaného Indií), který byl hojně medializován, politicko- ekonomické tlaky na prosazení návrhové varianty řešení byly velmi silné. Veřejnosti v tomto případě byl znesnadňován adekvátní přístup k informacím a bylo prosazováno investorsky žádoucí řešení. Preferována byla vědeckotechnická stránka problematiky na úkor ŽP. Celý proces postrádal snahu o interaktivní zapojení široké veřejnosti ze strany oznamovatelů (Martin 2007).

Při analýze funkčnosti procesu EIA v Keňské republice byl zjištěn hlavní nedostatek v málo názorné prezentaci projektů. I přes velkou účast občanů na veřejném projednávání, nebyla zohledněna jejich nízká orientace v geografických podkladech představovaných záměrů. Nedostatečnost poskytovaných informací se pak přímo odrážela v nemožnosti podání relevantních připomínek. Je povinností oznamovatele prezentovat záměr takovým způsobem, který je všeobecně srozumitelný. To by zaručilo všem účastníkům odpovídající podíl na rozhodovacím procesu a

nedocházelo by k privilegování subjektu oznamovatele. Keňa má však k této praxi ještě daleko (Mwenda et al. 2013).

Z globálního hlediska se jedná o velké množství případů týkajících se dané problematiky. Pro účely této práce byl uveden pouze zlomek světových kauz, a to za účelem zobrazení národních specifíků procesních postupů při uplatňování směrnice EIA.

4.5.2. Struktura procesu EIA

Jednotlivé části posuzovacího procesu EIA, dle Evropské hospodářské komise OSN, popisuje Říha (2007):

- Screening (PES – Preliminary Environmental Study) v českém překladu „třídění“ – v tomto kroku dochází k vyhodnocení nutnosti zařazení daného záměru do procesu EIA. Předběžně se zde posuzuje významnost vlivu na životní prostředí a záměry s nevýznamným možným vlivem na životní prostředí dále v procesu posouzení EIA nepokračují.
- Scoping (IEE – Initial Environmental Examination) predikuje obsahovou náplň a zaměření procesu EIA. Cílem scopingu je určení obsahu a rozsahu vyhodnocení vlivů. Zjišťuje, zda tyto impakty budou přijatelné, méně významné či významné, a také je rozlišuje dle jejich následků jako přímé, nepřímé a kumulativní.
- Zpracování dokumentace o hodnocení vlivu stavby (EIS – Environmental Impact Study) shrnuje výsledky šetření a doporučuje výběr optimální varianty řešení. Součástí tohoto kroku procesu EIA jsou údaje o přímých vlivech stavby a celkové shrnutí impaktů na životní prostředí.
- Zpracování posudku EIA je vyhodnocením všech zjištění se zohledněním připomínek oprávněných osob.
- Vydání stanoviska je podmínkou pro vydání povolení rozhodnutí.
- V průběhu realizace stavebního záměru jsou sledovány impakty jako ochrana vody a půdy, hluchost, prašnost, odpady a podobně.
- Monitoring provozu je zpětnou vazbou a probíhá formou post-projektové analýzy (post-project analysis). Ty nejsou vyjma posuzování přeshraničních vlivů v české legislativě zakotveny.

V praxi České republiky jsou jednotlivé etapy procesu EIA definovány takto:

- předběžné projednání;
- oznámení;

- zjišťovací řízení;
- dokumentace;
- posudek;
- veřejné projednání;
- stanovisko.

Pro každou fázi je zákonem stanovena příslušná lhůta pro zveřejňování a zasílání připomínek a jsou upraveny podrobnosti projednávání záměru s jednotlivými úřady a veřejností. Povinné náležitosti, jež jednotlivé dokumenty musí obsahovat, jsou definovány v přílohách zákona.

V rámci procesu EIA jsou posuzovány stavby, činnosti a technologie uvedené v Příloze č. 1 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí).

Dle přílohy č. 1, k zákonu č. 100/2001 Sb., jsou projekty řazeny do posuzovacích kategorií:

- Kategorie I. (záměry vždy podléhající posouzení).
- Kategorie II. (záměry vyžadující zjišťovací řízení).

Proces EIA je odborným podkladem ke komplexnímu vyhodnocení veškerých vlivů posuzovaného záměru na životní prostředí. Zpracovává se jako objektivní podklad pro navazující povolení správních orgánů před započítím samotné realizace projektů. Povolující úřad nesmí rozhodnout o povolení záměru, aniž by došlo k vydání závěru procesu EIA (Anděl 2013).

4.5.3. Účast veřejnosti v procesu EIA

Povinností příslušného úřadu je průběžně zveřejňovat informace o výsledcích jednotlivých etap procesu (dle § 16 zákona) - na úřední desce, na internetu – v informačním systému EIA.

Občané mají možnost aktivně ovlivnit přípravu dokumentů – pomocí připomínek, prostřednictvím komunikace se zpracovatelem dokumentace či posudku, popřípadě konzultací s příslušným úřadem. Mají pro své připomínky dostatek podkladů z informačního systému EIA.

Procesu EIA se může účastnit každý, a to zasláním svého písemného vyjádření nebo účastí na veřejném projednání. Jedinou podmínkou účasti je dodržení zákonem stanovených lhůt.

Věřejné projednání podléhá organizaci příslušného úřadu posuzujícího oznámení o záměru, a to v případě, že úřad obdržel nesouhlasné vyjádření k dokumentaci nebo k posudku. Zajišťovat ho může samotný oznamovatel, úřad však dohlíží, aby čas a místo konání veřejného projednávání odpovídali významu projednávaného záměru a aby byla zajištěna maximální možnost účasti veřejnosti. Informace o veřejném projednání zveřejňuje úřad nejméně 5. dnů předem a k veřejnému projednání musí zároveň dojít maximálně 5. dnů po uplynutí lhůty pro vyjádření k posudku, po zveřejnění pozvánky na veřejné projednání na internetu a úřední desce. Zajištění průběhu samotného jednání je při veřejném projednání v gesci příslušného úřadu. Oznamovatel přednese informace o záměru a cílech, a zpracovatelé posudku a dokumentace odpovídají na otázky týkající se vlivu na ŽP. Při nedostatečných podkladech pro zodpovězení všech otázek může pověřená osoba veřejné projednání přerušit na dobu nezbytnou. Na veřejném projednání je podrobně popsán celý investiční záměr, je zde sděleno, kde je možné nahlížet do dalších podkladů a jsou detailně rozebrány možné dopady na ŽP.

Na tomto projednání se může k posudku a dokumentaci opět každý vyjádřit. Z projednání se pořizuje zápis, který se zveřejňuje na internetu. Není-li na veřejném projednání přítomen ten, kdo podal oznámení, nebo zpracovatel dokumentace či posudku, může jej úřad ukončit – stanovit náhradní termín (Chabrová, Vágnerová 2016).

4.6. Další možnosti participace veřejnosti

Možnosti, jak projevit svůj názor, či přímo ovlivnit nějaké rozhodnutí v zájmu životního prostředí, jsou pro aktéry z řad organizované i neorganizované veřejnosti různé. Dietz, Stern (2008) uvádějí, že se může jednat o účast ve volbách, lobing, demonstrace či petice. Jako další projev angažovanosti vidí aktivismus v zájmových skupinách, popřípadě aktivismus prostřednictvím umění či sociálních sítí. Jedná-li se o projekt pilotního charakteru (všeobecně známý medializovaný případ) je odezva v angažovanosti veřejnosti vždy větší. Nemusí se vždy jednat pouze o prvoplánově jasný a zřetelný způsob ovlivňování kondice životního prostředí. Také autorská myšlenka, o možném poškození životního prostředí, zapracovaná do uměleckého projektu, například filmového či výtvarného, může mít velké pozitivní výsledky. Zde se pak jedná o participaci prostřednictvím nepřímým. Ve všech případech záleží především na rozsahu posuzovaného záměru, možnostech veřejnosti v dané oblasti, a v neposlední řadě, také na populistickém významu řešeného záměru (Clar et al. 2007).

V Čechách existuje řada ekologických hnutí, jako jsou Děti Země, Duha, Arnika, Rosa, Greenpeace nebo Brontosaurus. Aby jejich činnost více vstoupila do všeobecného povědomí, zaměřují se tyto organizace většinou pouze na několik témat, kterým se věnují. Přitom ekologii je potřeba pojímat komplexněji. Ekologicky se musí chovat spotřebitelé, obchodníci i producenti. Každý jednotlivý konzument musí své chování změnit na ekologicky dlouhodobě udržitelné. Občanská ekologická

hnutí provádějí osvětu veřejnosti a každý se může stát členem těchto hnutí. Ale naprostá většina občanů nemá chuť a potřebu být někde organizována. Klíma (2010) si všimá, že až v případě, kdy se nějaká konkrétní kauza týká přímo jejich nejbližšího životního prostředí, teprve tehdy se začínají občané zajímat, jak mohou ovlivnit jeho výslednou podobu. Zde pak vzniká prostor pro různé participační aktivity. Jak tyto aktivity vypadají v praxi, je přibliženo v následující části práce.

5. PŘÍPADOVÁ STUDIE – ZAPOJENÍ VEŘEJNOSTI V PRAXI

Ze zákona se členství v neziskových organizacích neeviduje. Vycházejíc z průzkumu populace konstatuje Rakušanová (2005), že v roce 2003 bylo členem nějaké neziskové organizace téměř 56% dospělé populace. Pro srovnání uvádí, že procentní podíl v roce 1998 činil 29% dospělého obyvatelstva. Připouští zároveň možnost částečného navýšení z důvodu popularizace neziskového sektoru. Pokazuje na jev vyšší angažovanosti u obyvatel se středoškolským či vysokoškolským vzděláním, dále v malých obcích a městech, a také v centrálních částech republiky.

Tato bakalářská práce byla lokačně situována do oblasti Středních Čech, konkrétně do Mníšku pod Brdy a Černošic. Jedná se o velikostně přibližně shodné, středně velké municipality ve Středočeském kraji, vzdálené od hlavního města ČR do 20 km. Na základě výše uvedeného tvrzení Rakušanové (2005) byla tedy předpokládána vysoká míra angažovanosti veřejnosti ve zvolených lokalitách.

Bezprostřední okolí Mníšku pod Brdy i Černošic je v poslední době oblíbenou sídelní lokalitou, a také z historického hlediska bylo vždy vyhledávanou blízkou rekreační destinací pro hlavní město Prahu. Čáka (1986) tvrdí, že málokterá evropská metropole má tak pěkné bezprostřední okolí jako Praha. K tomuto tvrzení ho dovedla mimo jiné i zachovalost krajiny na jihozápad od Prahy, kde leží na úpatí Brdského hřebene i Mníšek pod Brdy a Černošice. Brdská vrchovina je skutečné pohoří a jediná fytogeografická oblast ve Středních Čechách. Tedy její ochrana a zachování v udržitelném stavu by měla být pro všechny územní samosprávy prioritou. Jak míní Dvořák (2012), náleží naší generaci velká zodpovědnost zabránit devastaci přírody v samém centru Čech.

Současné možnosti občana zasáhnout a ovlivnit rozhodnutí při rozhodovacích procesech, týkajících se životního prostředí, byly popsány v první části této bakalářské práce. Následující část byla zaměřena na porovnání předložených teorií s případovými studiemi dvou konkrétních záměrů.

Základem praktické části této práce byl empirický výzkum provedený dotazníkovým šetřením formou jednoduché ankety mezi obyvateli dotčených lokalit. Sedláková (2014) uvádí, že anketou se rozumí průzkum veřejného mínění, provedený mezi malým počtem respondentů. Anketa má tedy menší vypovídací hodnotu než podrobné dotazníkové šetření, avšak jako reálný doklad smýšlení veřejnosti, je pro tuto bakalářskou práci dostatečně relevantní. Za účelem zobrazení reálného stavu, byl při sběru dat použit náhodný výběr respondentů. Výběrový soubor dotazovaného obyvatelstva byl definován místem bydliště ve zkoumané lokalitě a věkem. To znamená, že prioritně dotazováni, byly záměrně respondenti v produktivním a postproduktivním věku. Anketu tvoří soubor deseti otázek uzavřeného polytomického výběrového typu, kdy respondent vybírá jednu z navrhovaných odpovědí. Dotazování probíhalo na veřejných a veřejně přístupných místech dotčených měst metodou osobního dotazování v období od 3. 12. 2017 do 3. 2. 2018.

5.1. Občanské sdružení „Zdravý Mníšek“

S cílem obhajování zájmů občanů v oblasti životního prostředí bylo 4. 6. 2012 založeno Občanské sdružení „Zdravý Mníšek, z. s.“. Jeho úmyslem nejsou kroky proti radnici či jednotlivým investorům, má v úmyslu kontrolovat zda jsou postupy kompetentních orgánů v souladu se zákony a zájmy občanů (Zdravý Mníšek ©2012).

5.1.1. Popis zájmového území

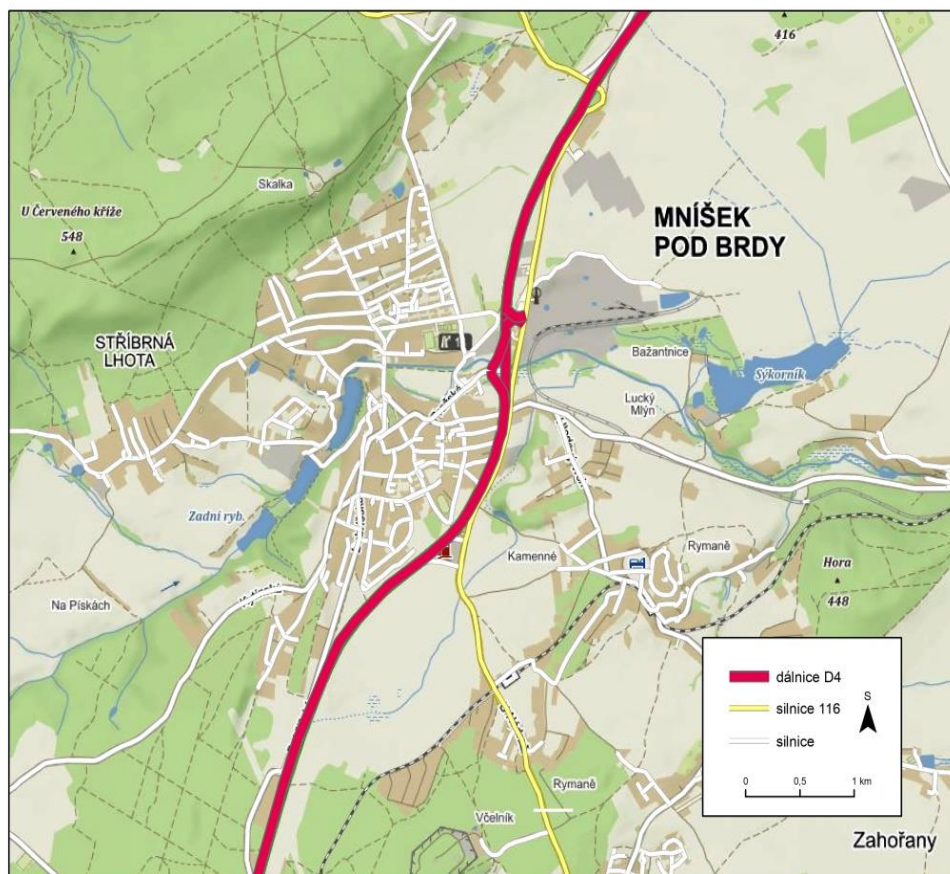
Město Mníšek pod Brdy popisují David, Soukup (2016) jako přirozené centrum regionu, zcela zásadně ovlivněné svým výborným napojením na dopravní infrastrukturu. Rychlostní silnice R4 a železnice Praha - Dobříš umožňovaly v minulosti zásobování místních Hrudkoven a později Kovohutí. Do dnešních dnů, se i po ukončení činnosti těchto průmyslových provozů, promítají v Mníšku pod Brdy a jeho okolí různé ekologické zátěže, například v podobě existence starých štol hrozících propadem či špatně sanovaných odkališť. Tato historická ekologická zátěž je hrozbou ještě dlouho poté, co byly zdroje odstraněny (Zdravý Mníšek ©2013).

V současné době je Mníšek pod Brdy oblíbenou sídelní a turistickou oblastí (David, Soukup 2016). Ke dni 26. 3. 2011 zde trvale žilo 4593 obyvatel, z toho mělo středoškolské vzdělání 1047 obyvatel a 755 obyvatel bylo vysokoškolsky vzdělaných (Český statistický úřad ©2013).

Z analýzy dat získaných ze serveru Ministerstva financí ARES (2017) vyplynulo, že k 31. 1. 2018 v Mníšku pod Brdy a okolí je aktivně činných přibližně 25 spolků. Spolky působí převážně v oblasti zájmových činností – například Místní organizace Českého rybářského svazu, Českého zahrádkářského svazu nebo Brdský zálesák, Klub přátel kultury a dobrého vína Káji Mařika a podobně.

I v dnešní době je tato zájmová lokalita zásadně ovlivňována svou polohou, a to především vzhledem k dálnici D4 (obr. 1). Z její blízkosti plyne Mníšku pod Brdy

zatížení zplodinami a hlukem. A také mnozí investoři zde, vzhledem k výše zmíněné dopravní výhodnosti, chtějí realizovat své investiční záměry.

Obr. 1: Zájmové území Mníšek pod Brdy ([URL 1](#))

Na severním okraji Mníšku pod Brdy se rozkládá areál bývalého Ústavu výzkumu rud. Jak je uvedeno v oznámení pro Krajský úřad Středočeského kraje k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí EIA_STC1297 (Cenia ©2010) jednalo se o pracoviště specializované na analýzy a technologické postupy úpravy nerostných surovin, později na kvalifikované zpracování druhotných surovin a odpadů. V roce 1992 byl Ústav pro výzkum rud privatizován a přeměněn na akciovou společnost UVR Mníšek pod Brdy a.s., která se od roku 2001 původní činností již nezabývala. Součástí areálu bývalého Ústavu pro výzkum rud je přibližně 50 objektů, dopravní a technické infrastruktury na 8. hektarech plochy (obr. 2)

Obr. 2: Pohled shora na areál UVR Mníšek pod Brdy a jeho okolí (URL 2)

Kromě UVR Mníšek pod Brdy a.s. zde provozují činnost společnosti PRAGOMETAL MORAVIA s.r.o. - sběrna barevných kovů, S. P. T. spol. s r.o. - zpracování molybdenových a jiných katalyzátorů, T – MOBILE Czech Republic a.s. - vysílač, Purum s.r.o. - nakládání s odpady, ZES České Budějovice s.r.o. - prodejna použitého textilu, VODAFONE CZECH REPUBLIC a.s. - vysílač, KANDA s.r.o. - truhlářská výroba, JELÍNEK – JAGODNIK, spol. s r.o. - skladování truhlářského řeziva. Společnost UVR Mníšek pod Brdy a.s. začala postupně jednotlivé objekty areálu rekonstruovat a má zájem vybudovat zde v návaznosti na činnost již provozovanou Ekologické centrum nakládání s odpady. V rámci schválení Oznámení o výstavbě Ekologického centra byl Krajským úřadem Středočeského kraje schválen provoz mechanicko- biologické třídírny odpadu (dále jen MBU), a to vydáním kladného stanoviska posouzení EIA_STC1297 ze srpna 2010. Když si v roce 2011 tatáž společnost podala žádost na rekonstrukci kotelny a zároveň vyšla najevo propojenost mezi společnostmi Purum a.s. a UVR Mníšek pod Brdy a.s., v podobě osoby jednatele, jímž je pan Daniel Kraft (Justice ©2017), začali informovaní občané pozorně sledovat vývoj situace a byli připraveni nenechat dojít k jakémukoliv možnému poškození životního prostředí, neboť firma Purum figurovala v několika kauzách týkajících se nezákonného jednání v oblasti nakládání s odpady (Zdravý Mníšek ©2013).

5.1.2. Popis případové studie

Rekonstrukce uhelné kotelny na energetickou centrálu v Mníšku pod Brdy

V roce 2011 se společnost UVR Mníšek pod Brdy, a.s. obrátila na Krajský úřad Středočeského kraje s oznámením o plánovaném záměru rekonstrukce nepoužívané uhelné kotelny ve svém areálu na novou spalovnu komunálního odpadu s kapacitou 45. tisíc tun spáleného odpadu za rok. Rekonstruovaná kotelna byla navržena na spalování určité frakce produkované MBÚ. Investor zároveň s projektem rekonstrukce kotelny podal také oznámení o plánované výstavbě zařízení MBÚ ve stejném areálu. Z oznámení na portálu CENIA (2010) vyplývá zařazení projektu dle zákona č.100/2001 Sb. do kategorie II - záměry vyžadující zjišťovací řízení.

Samotné oznámení záměru STC1499 rekonstrukce kotelny, potažmo stavby spalovny, bylo velmi stručné a neobsahovalo dostatek informací, na což upozornil v závěru zjišťovacího řízení Krajský úřad Středočeského kraje. Nebylo dostatečně objasněno, jaký další odpad kromě výstupů z MBÚ bude v zařízení spalován a v jakém množství, jaké bude další nakládání s odpady vzniklými při spalování. Rozptylová studie srovnávala produkce emisí z uhelné kotelny, která byla již dvanáct let mimo provoz a budoucího zařízení, což je nepřipustné, neboť se bude jednat o zcela nový zdroj emisí, nikoli náhradu zdroje stávajícího, jak uvedlo na svém portálu sdružení ARNIKA (2013).

Dokumentace záměru neuváděla ani správní celky, kterých se provoz přímo dotkne. Vzhledem k faktu, že v případě spalovny se předpokládá významný vliv na životní prostředí, nařídil krajský úřad Středočeského kraje projednání záměru v plném rozsahu podle zákona č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivu na životní prostředí, v platném znění, EIA.

5.1.3. Průběh procesu posouzení

Jako reakce na dění kolem výstavby spalovny, a také vzhledem k počátečnímu nejednoznačnému postoji radnice, vznikla iniciativa občanů Mníšku pod Brdy, s cílem vstoupit do schvalovacího procesu. Jako jednotlivci, mohli nelhostejní občané pouze diskutovat na veřejných zasedáních zastupitelstva, ale bez faktického dopadu na situaci. Studovali různé materiály k podobným kotelnám a spalovnám, připravovali si věcnou argumentaci a hledali mezi sebou odborníky, kteří by pomohli se zajištěním kvalitních podkladů ke kvalifikované argumentaci pro veřejné projednání projektu (Zdravý Mníšek ©2012).

Na stránkách Města byla vyvěšena výzva k založení občanského sdružení, které se bude moci do tohoto řízení zapojit. S počtem 35 členů a dalších sympatizantů bylo založeno **Občanské sdružení Zdravý Mníšek** (dále jen OS Zdravý Mníšek), jež si předsevzalo

- informovat příslušné úřady a instituce o registraci občanského sdružení a účasti ve správních řízeních;

- vstoupit do osobních jednání s příslušnými úřady;
- žádat po Městu Mníšek pod Brdy zavedení kontinuálního měření emisí v Mníšku pod Brdy;
- komunikovat s dalšími ekologickými subjekty zejména o zastavení projektu spalovny;
- komunikovat s médii, které mají nebo budou mít zájem na řešení ekologických otázek, zejména zastavení projektu spalovny.

Jak vyplývá ze zápisu z ustavující valné hromady OS ZDRAVÝ MNÍŠEK (2012).

OS Zdravý Mníšek začalo ihned po svém vzniku vyvíjet velkou řadu aktivit. Zástupci OS Zdravý Mníšek se pravidelně účastnili zasedání zastupitelstva. Sdružení se snažilo prezentovat své stanovisko v místním zpravodaji, zde ale narazilo na radniční cenzuru. (Libuše Pechoušková, VI. 2017, in verb.). Muselo si tedy hledat jiné cesty k seznámení obyvatel se svými poznatky.

Odpůrcům vadilo, že zásobování třídírny odpadem bude znamenat denní nárůst provozu těžké dopravní techniky a zvýšení prašnosti a hlučnosti v lokalitě. Nelíbila se jim také technologie třídírny. Protestující se rovněž obávali případného znečištění blízkých vodních zdrojů. Starosta, který třídírnu prosazoval, naopak tvrdil, že firma zaměstná čtyřicet lidí, a do rozpočtu města poplynou ročně tři až čtyři miliony korun (Město Mníšek pod Brdy ©2017). Občanské sdružení se tedy nacházelo v opozici proti Radě Města, ale jeho iniciativa sílila. Sdružení provozovalo vlastní informační stánek na městských akcích a usilovalo o vypsání referenda o souhlasu občanů s výstavbou spalovny dle zákona. Po intervencích z řad občanů ve prospěch referenda vyhlásila Rada Města konání referenda na 17. 5. 2013. Otázky, na které měli obyvatelé v referendu odpovědět, neodpovídaly představám Občanského sdružení, také informovanost obyvatel Mníšecka nebyla dostačující (Libuše Pechoušková, VI. 2017, in verb.). Výsledky referenda dle zápisu místní komise jsou uvedeny v následujících tabulkách.

Souhlasíte s přeměnou stávajícího překladiště komunálních odpadů v areálu UVR na mechanickou třídírnu a biologickou úpravnu těchto odpadů?	
Celkový počet platných hlasů, otázka č. 1. Odpověď ANO	162
Celkový počet platných hlasů, otázka č. 1. Odpověď NE	1073
Počet oprávněných osob, které neoznačily křížkem žádnou odpověď na otázku a zdržely se tak hlasování	8

Tab. 1: Otázka č. 1, Výsledky místního referenda ze 17. 5. 2013 ([URL 3](#))

Souhlasíte s tím, aby na území Města Mníšek pod Brdy mohlo být realizováno zařízení, které umožní spalování odpadů?	
Celkový počet platných hlasů, otázka č. 2. Odpověď ANO	27
Celkový počet platných hlasů, otázka č. 2. Odpověď NE	1201
Počet oprávněných osob, které neoznačily křížkem žádnou odpověď na otázku a zdržely se tak hlasování	14

Tab. 2 : Otázka č. 2, Výsledky místního referenda ze 17. 5. 2013 ([URL 4](#))

Příkladem činnosti OS Zdravý Mníšek bylo vydávání informačních letáků (obr. 3).

Velká třídačka a spalovna odpadů v Mníšku pod Brdy

V Mníšku pod Brdy v areálu ÚVR se chystají tyto projekty:

- 1) stavba velké třídačky odpadů
- 2) spalovna odpadů produkující toxické látky

Chcete Vy a Vaše děti dýchat znečištěný vzduch?

Každá třídačka i spalovna vypouští polévatý prach a jedy do ovzduší a to vše se projeví na našem zdraví. Stavět taková zařízení ve městě je nebezpečím pro obyvatele. Technologie spalovny předpokládá provozní teplotu cca 850°C. Mnoho složek komunálního odpadu ale pro bezpečný rozklad toxických látek vyžaduje spalování nad 1200°C. Stát nás nutí pořizovat si ekologické kotle a pak nám pod okny povolí spalovnu.

Víte, že se při spalování budou vznikat vysoce toxické látky?

I komunální a živnostenský odpad obsahuje složky (plasty, léky, barvy, ředidla, baterie apod.), při jejichž hoření se uvolňují velmi nebezpečné látky – dioxiny, polychlorované bifenyly, rtuť, olovo, chlorovodík, oxidy síry apod. Tyto škodliviny nedokáže prezentovaná technologie spalovny účinně rozložit a zachytit a my je tak budeme dýchat. Navíc, v areálu ÚVR jsou provozována zařízení, ve kterých se nakládá s širokou škálou nebezpečných odpadů – včetně chlorovaných rozpouštědel, dehtů, destilačních a rekčních zbytků, výluhů a kalů atd. Kdo nám zaručí, že tyto nebezpečné odpady neskončí ve spalovně?

Přitom výstavba zdroje toxických emisí v Mníšku je zcela zbytečná, neboť v našem okolí jsou k dispozici velkokapacitní zařízení umožňující bezpečné spalování komunálních odpadů – cementárna v Radotíně a spalovna v Praze. Dále Středočeský kraj připravuje výstavbu nové regionální spalovny, ve které bude zajištěno vysoce účinné čištění spalin.

Jste připraveni na ekologické havárie?

365 dní v roce nám bude hrozit znečištění životního prostředí v důsledku provozních poruch třídačky a spalovny anebo nekázně jejich obsluhy. Budou nám hrozit havárie aut přivážejících do Mníšku odpady ze všech stran. Budou nám hrozit požáry odpadů skladovaných v ÚVR a v jejich důsledku zamoření nedýchatelem smogem, který známe z televizních zpráv o hořících skládkách.

Nevadí Vám, že Vaše nemovitosti ztratí hodnotu?

Bez Vašeho přičinění Vaše nemovitosti ztratí na hodnotě nebo budou úplně neprodejně.

Nevadí Vám, že bude v Mníšku ještě méně vody?

Při provozu třídačky a spalovny se spotřebuje značné množství vody, které je již dnes v Mníšku nedostatek. ÚVR žádný vlastní zdroj vody nemá a bude ji tedy brát nám – obyvatelům města.

Co proti tomu můžete dělat?

- 1/ Sledujte aktuální informace na webu občanského sdružení www.zdravy-mnisek.cz
- 2/ Podpořte činnost sdružení, ať už nápady, prací či finančně, staňte se aktivními členy
- 3/ Zaregistrujte svůj email, chcete-li být informováni o činnosti sdružení
- 4/ Starosta a rada města mohou třídačku a spalovnu odpadů odmítnout. Bohužel proti třídačce nečiní žádné kroky a proti spalovně nepostupují vůbec razantně, přestože pravomoci mají. Jedině tlak občanů může něco změnit.
- 5/ Připravujeme referendum, sledujte www.zdravy-mnisek.cz
- 6/ Žádejte vysvětlení od představitelů obce, proč máme mít ve svém katastru faktickou spalovnu odpadu
- 7/ Řekněte to svým známým a sousedům – **budte aktivní!**

Obr. 3: Leták (URL 5)

5.1.4. Anketa – Mníšek pod Brdy

Prostřednictvím ankety proběhlo na území Mníšku pod Brdy mapování informovanosti občanů v oblasti životního prostředí (dále jen ŽP) a participace. Monitorována byla spokojenost obyvatel se situací ve městě z hlediska možnosti vstupu do procesů rozhodování majících vliv na ŽP (otázka č. 9, č. 10). Po zjištění základních demografických údajů, kterými jsou pohlaví, věk, vzdělání a délka pobytu (otázka č. 1, č. 2, č. 3, č. 4), byli občané dotázáni, jak vnímají svou informovanost a zastupování ze strany samosprávních orgánů (otázka č. 5, č. 6). Dále se zjišťovala míra konkrétního zapojení respondentů a spokojenost se stavem jejich ŽP (otázka č. 7, č. 8). Ochota dotazovaných osob k účasti v anketě nebyla příliš velká. Z celkem oslovených 100 osob anketu zodpovědělo 52 respondentů v produktivním a post- produktivním věku. Analýza výsledků šetření je obsažena v kapitole 6.1.

5.2. Občanské sdružení „Kvalitní životní prostředí města Černošice“

Za účelem prosazování společných zájmů bylo dne 3. 9. 2003 založeno občanské sdružení „Kvalitní životní prostředí města Černošice“. K názorné ilustraci občanských aktivit v Černošicích slouží agitační letáky (obr. 4, obr. 7).

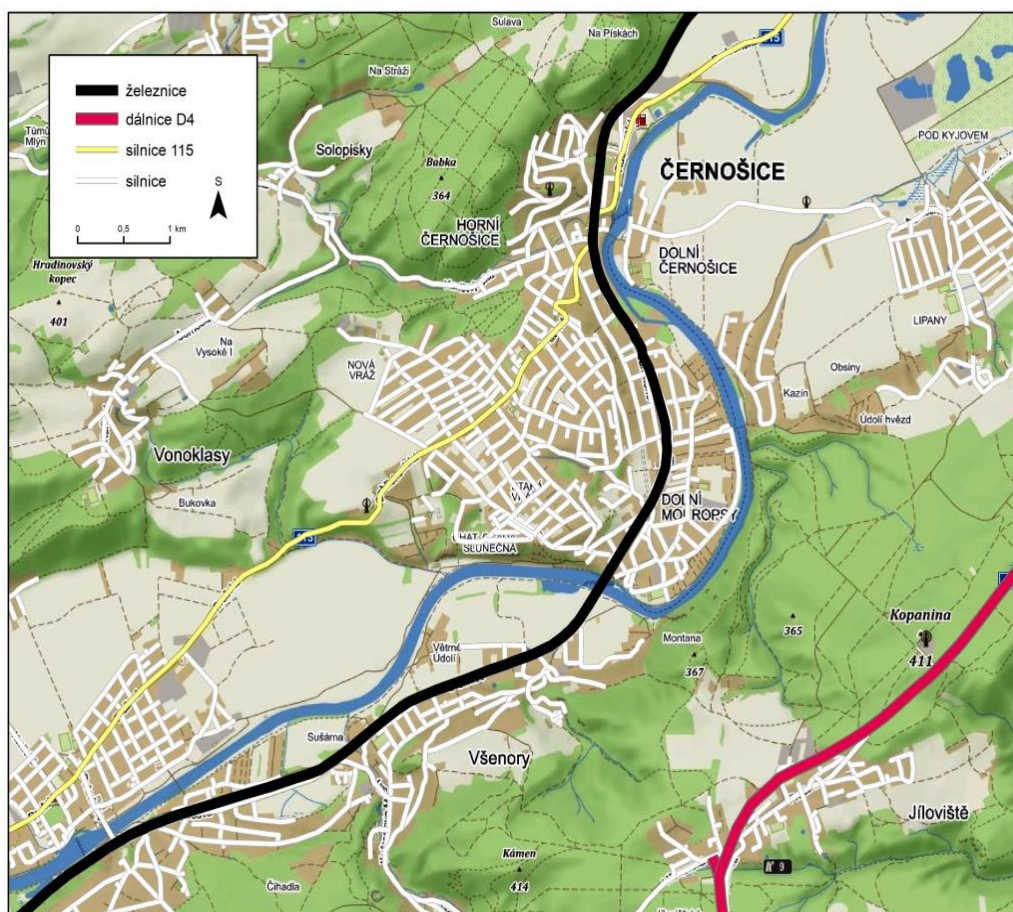

Obr. 4: Leták (URL 6)

5.2.1. Popis zájmového území

Město Černošice leží při jihozápadním okraji Prahy, podél levého břehu Berounky, na hranici chráněné krajinné oblasti Český kras. Ke dni 26. 3. 2011 zde trvale žilo 6747 obyvatel, z toho mělo středoškolské vzdělání 1666 obyvatel a 1954 obyvatel bylo vysokoškolsky vzdělaných (Český statistický úřad ©2013).

Z analýzy dat získaných ze serveru Ministerstva financí ARES (2017) vyplývá, že k 31. 1. 2018 v Černošicích a okolí je aktivně činných přibližně 55 spolků. I zde, podobně jako v Mníšku pod Brdy, působí spolky převážně v oblasti zájmových činností – například Sdružení českých veteránů v běhu na lyžích, Občanské sdružení Jazz Černošice, Místní organizace Českého rybářského svazu a Českého svazu včelařů, Umělecký kolektiv Leviathan a podobně. Již od 20. let 20. jsou Černošice oblíbeným sídelním místem s množstvím výstavních vil. Černošicemi prochází železniční trať č. 171. Jedná se o příměstskou část trati 170, mezi stanicemi Praha hlavní nádraží a Beroun. Vyznačení trati, jakož i ostatní dopravní infrastruktury, vzhledem k sídelní oblasti limitované řekou zachycuje obrázek č. 5. Trať je součástí celostátní dráhy a je v celé své délce dvoukolejná a elektrifikovaná.

Obr. 5: Zájmové území Černošice (URL 7)

5.2.2. Popis případové studie

Optimalizace trati Černošice – Beroun

Ve své výroční zprávě za rok 2014 uvádí Správa železniční dopravní cesty (dále jen SŽDC), že Optimalizace trati Černošice (včetně) – Beroun (mimo) modernizací úseku v délce 24,9 km je součástí postupné modernizace železniční trať Praha-Plzeň-Německo. Projekt je z velké části financován Evropskou unií a má přinést zvýšení kapacity a kvality pro dálkovou osobní i nákladní dopravu. Jak je uvedeno v oznámení pro Krajský úřad Středočeského kraje k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí EIA_MZP384 z dubna 2012. Součástí projektu je i rekonstrukce obou nádraží a přeložka hlavní silnice na Prahu do nově vybudovaného podjezdu. Kvůli bezpečnosti i plynulosti provozu mají být zrušeny oba přejezdy v Černošicích. V současné době probíhá proces posuzování vlivu na životní prostředí EIA a současně zpracování projektové dokumentace ve větší podrobnosti, včetně zahrnutí úprav, které vzešly ze série jednání investora s vedením města. Realizace projektu se předpokládá od roku 2020.

Jak vyplývá z údajů uvedených na webovém portálu Města Černošice (2017) v dnešní době projíždí na trati Praha – Beroun téměř 200 vlaků denně a do roku 2020 se tento počet zvýší až na 283 průjezdů vlaků za den. To znamená, že touto hustě osídlenou oblastí projede v průměru každých 5 minut jeden vlak. Občanské sdružení „Kvalitní životní prostředí města Černošice“ zde tedy kromě jiného, požaduje především provedení účinných protihlukových opatření (Jan Pretel, VI. 2017, in verb.). Sdružení již od zveřejnění záměru modernizace trati upozorňovalo, že některá řešení doporučená radnicí by měla výrazné negativní dopady na okolí. Například zrušení přejezdů, a tedy předpokládané zrychlení průjezdu městem, by podle předpokladů Sdružení přivedlo do Černošic další tranzitní dopravu. Také zamýšlená přeložka silnice do obytné zástavby podél trati problém nadměrné tranzitní silniční dopravy neřeší, pouze ho přenáší do jiného místa, kde by vznikl dopravní koridor s výrazným hlukovým zatížením. Dokumentace EIA (Cenia ©2012) uvádí hlukovou zátěž od železnice po rekonstrukci včetně protihlukových opatření 69.1/64.4 dB, tedy překročení limitů 60/55 dB pro nové stavby zhruba o 10 dB. Tyto hodnoty, ale zcela nezahrnují hluk od uvažované přeložky silnice. Přeložka silnice by k již tak výrazně nadlimitnímu hlukovému zatížení přidala dle tvrzení Sdružení „Kvalitní životní prostředí města Černošice“ vycházejícího ze sčítání v roce 2010 dalších 60-70 dB. Sdružení konstatuje, že v případě realizace přeložky, by se tak obytná zástavba (obr. 6) v okolí souběhu obou staveb, stala prakticky neobyvatelnou.

Obr. 6: Černošice - trať s okolní zástavbou (URL 8)

5.2.3. Průběh procesu posouzení

Ministerstvo životního prostředí, obdrželo podle § 6 odst. 4 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), oznámení společnosti SUDOP a.s. o záměru „Optimalizace trati Černošice (včetně) – Beroun (mimo)“ zpracované podle přílohy č. 3 k zákonu (Cenia ©2012). Po ukončení zjišťovacího řízení dne 10. 7. 2012 byl vydán závěr, ve kterém byly specifikovány oblasti, na něž je třeba se při zpracování dokumentace vlivů záměru na životní prostředí zaměřit. Dokumentace byla Ministerstvu životního prostředí předložena dne 31. 1. 2014. Zpracovatel posudku o vlivech na životní prostředí doporučil vrátit dokumentaci EIA k doplnění. Kromě dalších opatření na trati vyzvalo Ministerstvo životního prostředí dne 20. 6. 2014 k doplnění dokumentace o zhodnocení vlivu navrhované přeložky komunikace 11/115 v Černošicích z hlediska hlukové zátěže.

V průběhu procesu posouzení využilo několikrát Občanské sdružení své právo zakotvené v Listině základních práv a svobod, a to právo petiční.

Z oficiálních webových stránek Města Černošice (2017) bylo zjištěno, že v souvislosti se záměrem Optimalizace trati Černošice – Beroun proběhly tyto petice a vyjádření občanů:

- Vyjádření k záměru "Optimalizace trati Černošice (včetně) - Beroun (mimo)" - požadavek realizování alternativní varianty pro zintenzivnění dopravy na trati Černošice - Praha a zpět (oproti vybudování třetí otočné koleje) v oblasti nádraží v Mokropsech.
- Petice "Optimalizace trati Černošice (včetně) - Beroun (mimo)" na životní prostředí – odeslána na Ministerstvo životního prostředí, jako protest

proti vybudování nové silnice (prodloužení ulice Zd. Lhoty) v oblasti Černošického nádraží.

- Vyjádření k dokumentaci v procesu EIA - oficiální podání občanského sdružení Kvalitní životní prostředí města Černošice (návrh přeložky silnice č. II/115 od černošického nádraží směrem na Prahu).
- Petice spolku na ochranu kvality života v okolí železnice v Černošicích - Petice proti vedení mezinárodního koridoru středem obcí Dolního Poberouní.

Sdružení si aktivně nechalo na vlastní náklady vypracovat hlukovou studii. Její výsledky byly následně potvrzeny i další hlukovou studií, zadanou Krajskou hygienickou stanicí Středočeského kraje. Sdružení dále požaduje sjednání nápravy, s ohledem na zákon č. 258/2000 Sb., resp. Nařízení vlády č. 148/2006 Sb., a to neprodleně, ještě před realizací slibované optimalizace. Dle dokumentace EIA (Cenia ©2016) požádala SŽDC Ministerstvo životního prostředí dne 7. 9. 2016 o ukončení procesu posuzování vlivů záměru „Optimalizace trati Černošice (včetně) – Beroun (mimo)“ na životní prostředí podle zákona. Město Černošice (2017) uvádí, že v červnu 2017 navrhla SŽDC nové možnosti řešení na veřejném setkání se zastupiteli regionů. Je tedy zřejmé, že výsledkem občanských aktivit spolu s kroky učiněnými samosprávnými orgány bylo v tomto konkrétním případě pozastavení procesu vedoucímu ke zhoršení životního prostředí a hledání jiné, šetrnější, varianty. Dne 27. září 2017 bylo slavnostně podepsáno Společné memorandum Ministerstva dopravy, Středočeského kraje a svazku obcí Region Dolní Berounka k otázkám trati Praha-Beroun. Toto memorandum prosazuje požadavky Svazku obcí Region Dolní Berounka i samotného města Černošice - snížení hluku z nákladní dopravy, provedení rekonstrukce trati způsobem citlivým k oblasti, a výhledové vymístění nákladní a dálkové dopravy do nově vybudované přímé trati Praha-Beroun/Hořovice, tj. mimo údolí Berounky. Občanské sdružení „Kvalitní životní prostředí města Černošice“ má v úmyslu i nadále tuto kauzu pozorně sledovat (Jan Pretel, VI. 2017, in verb.).

Obr. 7: Leták (URL 9)

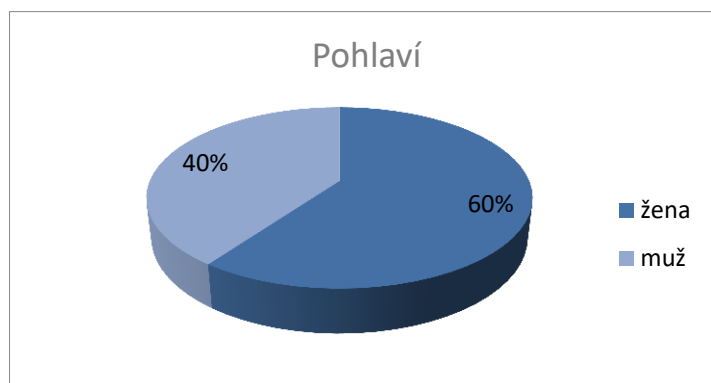
5.2.4. Anketa – Černošice

Na území Černošic proběhlo anketní šetření se stejným souborem otázek jako ve výše zpracovaném Mníšku pod Brdy. Stejným způsobem se zde monitorovala spokojenost obyvatel se situací ve městě z hlediska možnosti vstupu do procesů rozhodování majících vliv na životní prostředí (otázka č. 9, č. 10). Základních demografické údaje, kterými jsou pohlaví, věk, vzdělání a délka pobytu byly zjištěny pomocí otázek č. 1, č. 2, č. 3, č. 4. Dále byli občané dotázáni, jak vnímají svou informovanost a zastupování ze strany samosprávních orgánů (otázka č. 5, č. 6). Rovněž se zde zjišťovala míra konkrétního zapojení respondentů a spokojenost se stavem jejich životního prostředí (otázka č. 7, č. 8).

Ochota dotazovaných osob k účasti v anketě byla větší než v Mníšku pod Brdy. V Černošicích bylo osloveno celkem 150 osob, anketu zodpovědělo 132 respondentů v produktivním a post- produktivním věku, což činí vzhledem k počtu obyvatel v této věkové kategorii 2,38% (Český statistický úřad ©2013).

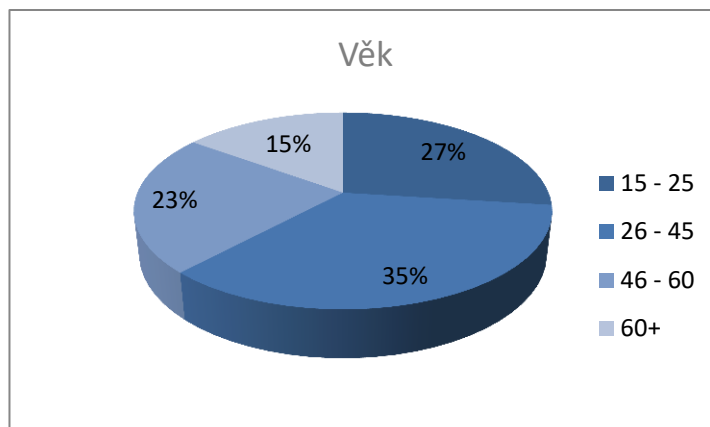
6. VÝSLEDKY PRÁCE

6.1. Výsledky anketního šetření - Mníšek pod Brdy

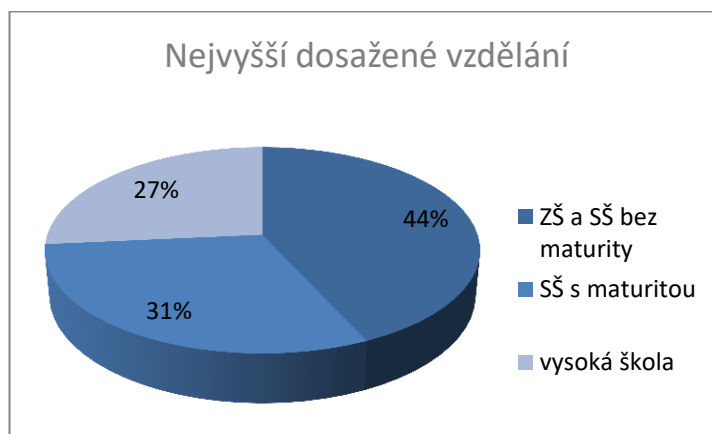
Graf č. 1: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 1 – Pohlaví (URL 10)

Graf genderového složení portfolia respondentů ukazuje převahu žen. Projevuje se zde větší ochota žen vyjadřovat se k otázkám ŽP.

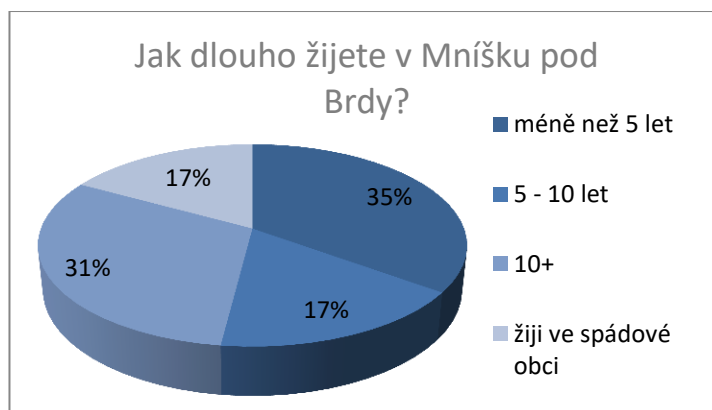
Graf č. 2: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 2 – Věk (URL 11)

Graf věkové skladby účastníků ankety zobrazuje převahu respondentů v ekonomicky aktivním věku, což je pro anketu na dané téma vyhovující.

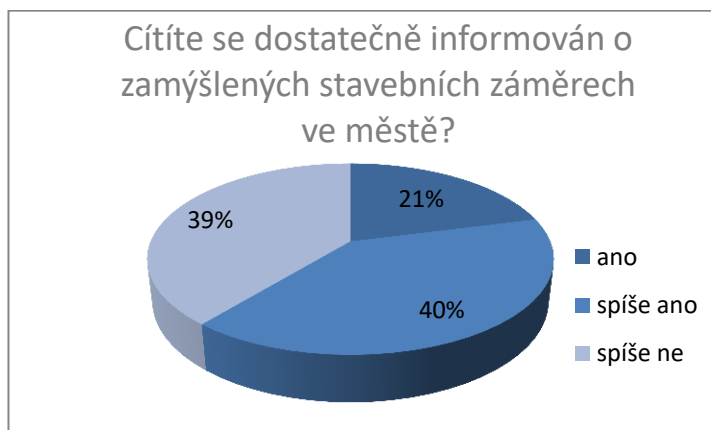
Graf č. 3: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 3 – Vzdělání (URL 12)

Na grafu rozložení respondentů dle nejvyššího dosaženého vzdělání je vidět nejvyšší podíl skupiny se vzděláním základním či středoškolským bez maturity.

Graf č. 4: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 4 – Délka pobytu (URL 13)

Do grafu zobrazujícího délku pobytu v zájmové lokalitě se zcela zřetelně promítá příliv nového obyvatelstva, a to zejména v průběhu posledních pěti let.

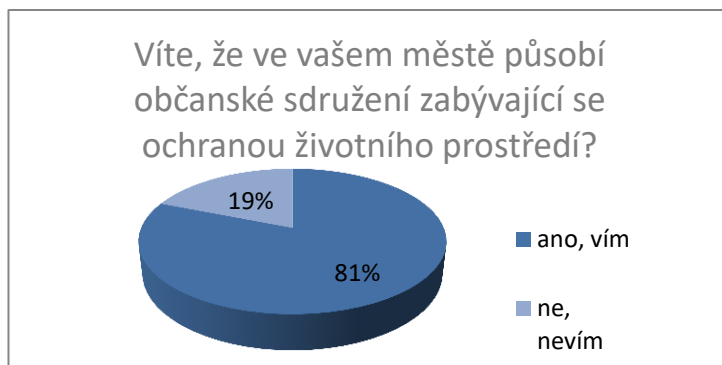
Graf č. 5: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 5 – Informovanost (URL 14)

Graf spokojenosti obyvatelstva s informovaností ve vztahu k zamýšleným stavebním záměrům zobrazuje většinovou spokojenost. Ale zároveň se dle ankety cítí 40% respondentů informováno nedostatečně. Z této otázky tedy nelze vyvodit závěr, zda jsou občané informováni dostatečně, pouze se zde promítá rozlišná míra chápání vlastní informovanosti.

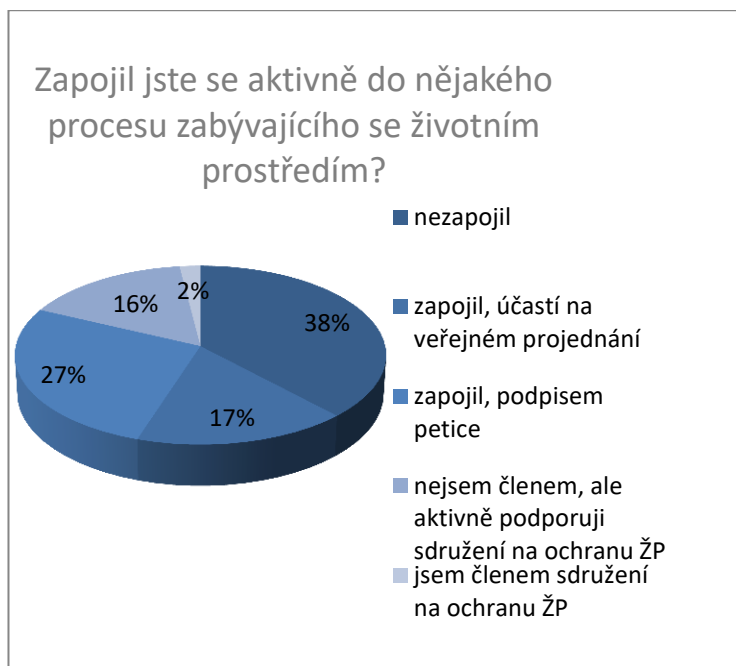
Graf č. 6: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 6 – Vnímání municipalit ve vztahu k ŽP (URL 15)

Na otázku, zda pokládají respondenti počínání městských samospráv v otázkách životního prostředí za dostatečné prosazování zájmů občanů, se nadpoloviční většina dotázaných vyjádřila kladně.

Graf č. 7: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 7 – Povědomí o občanských aktivitách (**URL 16**)

Z grafu zobrazujícího povědomí občanů o působnosti občanského sdružení zabývajícího se životním prostředím zcela jasně vyplývá, že občané o tomto sdružení vědí a zaregistrovali jeho činnost.

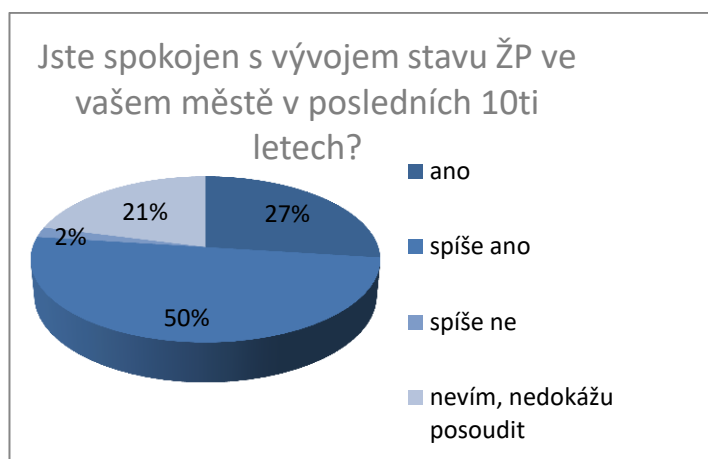
Graf č. 8: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 8 – Vlastní participace (**URL 17**)

V otázce č. 8 si mohli respondenti vybrat pouze jednu z možných odpovědí. Největší procentní skupinou byli občané, kteří se nikdy do procesů zabývajících se životním prostředím nezapojili. Avšak pozitivní je, jak ukazuje graf č. 8, že v celkovém součtu převažují mezi respondenty ti občané, kteří se některým z předložených způsobů aktivně zapojili.

Graf č. 9: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 9 – Vnímání výsledků občanských iniciativ (URL 18)

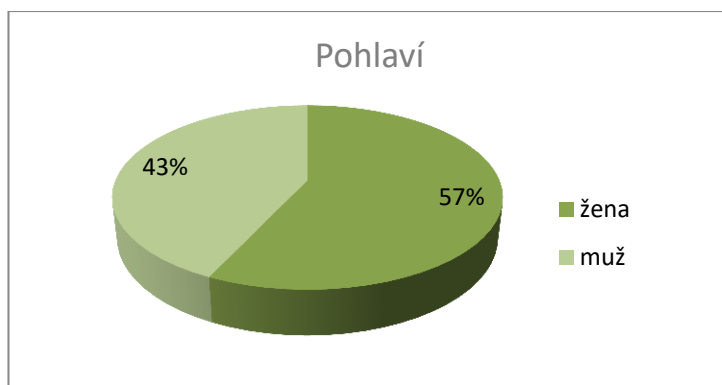
Graf vypovídá o pozitivním vnímání respondentů možností občanské participace.

Graf č. 10: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 10 – Spokojenost s vývojem stavu ŽP (URL 19)

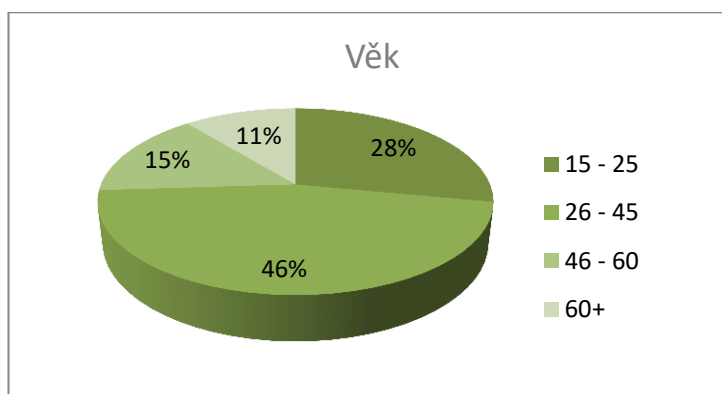
Graficky znázorněná spokojenost občanů s vývojem jejich blízkého životního prostředí v posledních 10. letech jednoznačně ukazuje, že obyvatelé původně vysoce ekologicky zatížené oblasti vnímají vývoj stavu životního prostředí jako zlepšení. Celkem 77% respondentů z Mníšku pod Brdy je spíše spokojeno či spokojeno s vývojem stavu životního prostředí ve svém nejbližším okolí.

6.2. Výsledky anketního šetření - Černošice

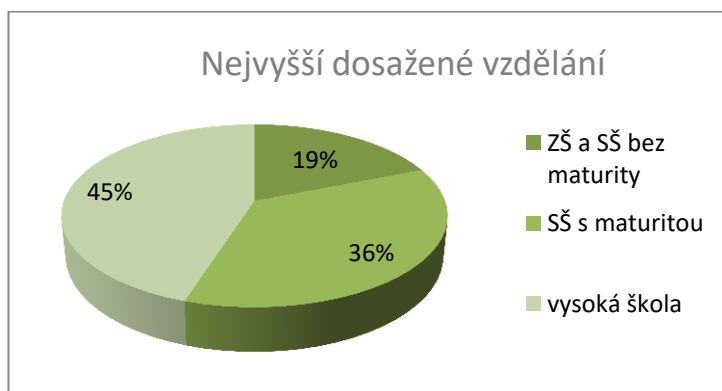
Graf č. 11: Černošice / Otázka č.1 – Pohlaví (URL 20)

Ze skupiny dotazovaných občanů prokázaly větší ochotu zúčastnit se ankety ženy.

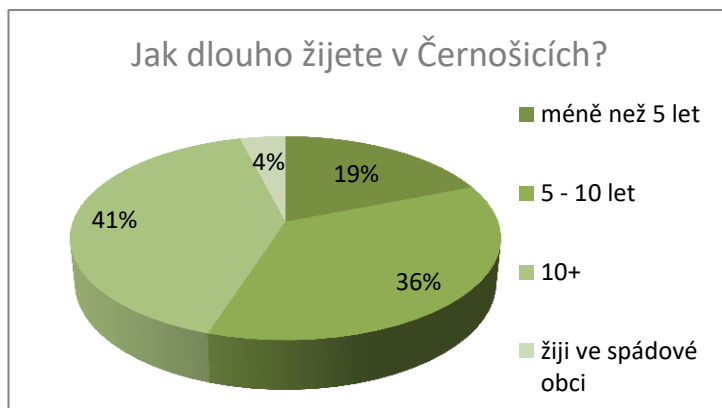
Graf č. 12: Černošice / Otázka č.2 – Věk (URL 21)

Věková skladba s převahou respondentů v ekonomicky aktivním věku je pro danou anketu vhodná a vyhovující.

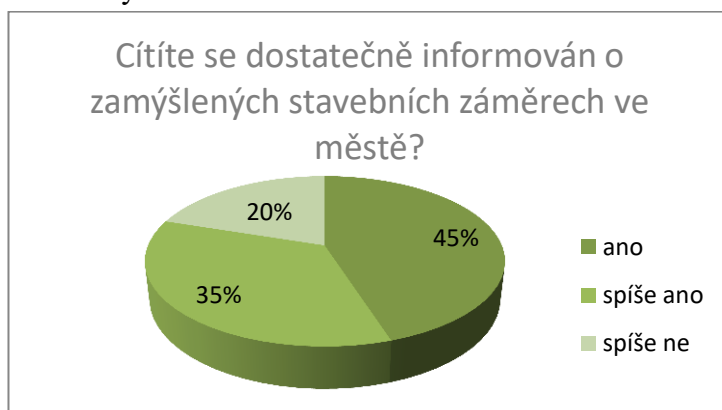
Graf č. 13: Černošice / Otázka č.3 – Vzdělání (URL 22)

Při zobrazení složení respondentů dle dosaženého vzdělání je vidět převaha vysokoškolsky vzdělaných účastníků ankety.

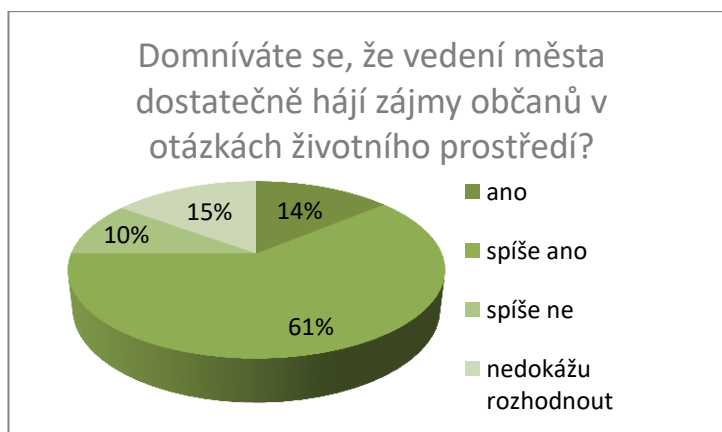
Graf č. 14: Černošice / Otázka č.4 – Délka pobytu (URL 23)

V grafu délky pobytu v zájmové lokalitě sledujeme převažující počet respondentů žijících v Černošicích pět a více let. Ale i přes tento fakt, zde anketa zaznamenala téměř pětinnový podíl nově přistěhovalých obyvatel. Procentní podíl spádových obyvatel je zanedbatelný.

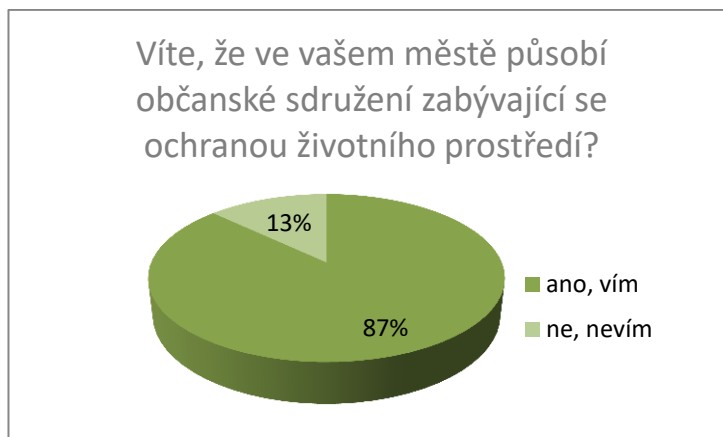
Graf č. 15: Černošice / Otázka č. 5 – Informovanost (URL 24)

Na grafu spokojenosti obyvatelstva s informovaností ve vztahu k zamýšleným stavebním záměrům byl vysledován větší podíl spokojených respondentů. Pouze 20% respondentů se dle ankety cítí informováno nedostatečně.

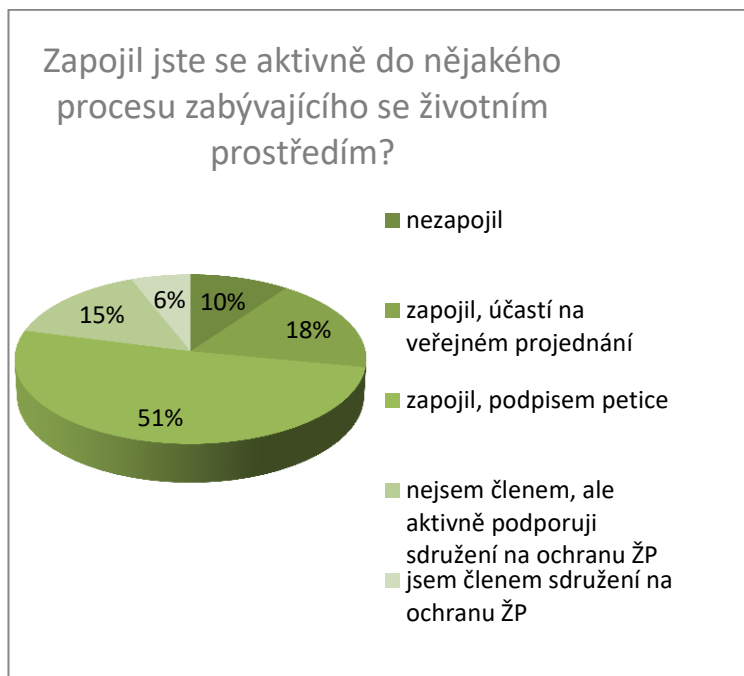
Graf č. 16: Černošice / Otázka č. 6 – Vnímání municipalit ve vztahu k ŽP (URL 25)

Většina respondentů ankety vnímá počínání městské samosprávy v otázkách životního prostředí za adekvátní prosazování zájmů občanů.

Graf č. 17: Černošice / Otázka č. 7 – Povědomí o občanských aktivitách (URL 26)

Otázka zkoumající povědomí respondentů o praktikování činnosti občanského sdružení zabývajícího se ŽP v jejich okolí, zjistila, že většina dotázaných toto sdružení zná a zaregistrovali jeho činnost.

Graf č. 18: Černošice / Otázka č. 8 – Vlastní participace (URL 27)

Odpovědi petentů na otázku č. 8 zobrazují vysokou míru občanské participace jednotlivých občanů v Černošicích. Pouze 10% dotázaných uvedlo, že se nezapojilo do nějakého procesu zabývajícího se životním prostředím.

Graf č. 19: Černošice / Otázka č. 9 – Vnímání výsledků občanských iniciativ ([URL 28](#))

Z grafu lze vyčíst obtížné prosazování vlastních připomínek ke stavebním záměrům. Důvěru v úspěšné vstupy do schvalovacích procesů ze strany OS vyjádřilo pouze 15% respondentů. 62% respondentů nevědělo, jak se k dané otázce vyjádřit.

Graf č. 20: Černošice / Otázka č. 10 – Spokojenost s vývojem stavu ŽP ([URL 29](#))

Graf spokojenosti obyvatel s vývojem stavu ŽP ukazuje, že mezi respondenty z Černošic převládá nespokojenost. Pouze 10% z dotázaných uvedlo svou spokojenost a celých 59 % respondentů se cítí spíše nespokojeno.

6.3. Výsledky anketního šetření - shrnutí

Většina občanů zúčastněných v anketním šetření této práce zaujímala ke svému životnímu prostředí kladný avšak spíše pasivní postoj. Tedy spoléhala se na prosazování svých zájmů prostřednictvím zejména politických stran a občanských

sdružení. Občanská sdružení, jejichž posláním je podle stanov ochrana přírody a krajiny, jsou limitována rozsahem uplatnění námitek, které se mohou dotýkat výlučně ochrany přírody a krajiny.

Cílem této bakalářské práce, je průzkum ekologické uvědomělosti obyvatelstva. V historii docházelo na obou zájmových územích k rozhodnutím, jež vedla k různému ekologickému zatížení daných regionů. V místech těchto zátěží byly zaznamenány rozdílné postoje veřejnosti.

Ze dvou sledovaných lokalit, si z minulosti nese větší ekologickou zátěž Mníšek pod Brdy. Existence dolů na dobývání železné rudy a závodu pro zpracování rud však do dnešní doby nepřetržovala. Uvedené provozy byly zrušeny, což se pozitivně odrazilo na kvalitě ŽP.

Oproti tomu v Černošicích se významní znečišťovatelé historicky nevyskytovali a negativním ekologickým jevem zde byly, a stále jsou, povodně a záplavy.

V obou sledovaných lokalitách způsobuje významné ekologické zatížení doprava.

Empirický výzkum v této bakalářské práci prokázal, že se veřejnost v Mníšku pod Brdy a Černošicích o své životní prostředí zajímá a má kladný názor na své možnosti participace. Portfolio dotázaných respondentů ve většině stav životního prostředí sleduje a projevuje o něj zájem.

Avšak výsledky odpovědí na otázku vlastní participace už osobní angažovanost jednotlivců neprokázaly. Celých, 38% dotázaných občanů z Mníšku pod Brdy se nikdy procesu ovlivňování rozhodování v zájmu ŽP nezúčastnilo. V Černošicích se nezapojilo pouze 10% respondentů.

Otázka délky trvalého pobytu na sledovaném území zobrazila prudký demografický rozvoj v Mníšku pod Brdy. V Černošicích anketa zaznamenala menší počet nových obyvatel, ale přesto byl i zde vysledován nárůst.

Odpovědi na otázku vnímání vlastní informovanosti o zamýšlených stavebních záměrech se procentuálně v obou zájmových lokalitách nijak významně neliší. Většina respondentů se cítila informována dostatečně.

Větší důvěra ve volené zastupitele byla zaznamenána v Černošicích.

Povědomí o působnosti občanského sdružení činného v oblasti ŽP bylo v obou lokalitách přibližně shodné. V Mníšku pod Brdy ho kladně uvedlo 81% a v Černošicích 87% respondentů. Tento fakt je důkazem velmi dobré propagace činnosti těchto občanských sdružení.

Větší důvěru v účinnost kroků a postupů občanských sdružení prokázali respondenti v Černošicích. Dotázaní občané z Mníšku pod Brdy důvěřovali možnostem občanských sdružení sice méně, avšak stále v nadpoloviční většině.

S vývojem stavu ŽP v posledních 10. letech byla shledána spokojenost v Mníšku pod Brdy. Oproti tomu, u respondentů z Černošic, byla zaznamenána většinová nespokojenost. Pouze 10% dotázaných uvedlo v Černošicích, že je s vývojem spokojeno.

7. DISKUSE

Naše životní prostředí je v průběhu existence planety stále více znečištěno, přírodní zdroje se z kategorie obnovitelných přesunuly do kategorie neobnovitelných. Přílišné tempo čerpání neobnovitelných zdrojů a devastace krajiny a přírody již zhruba šedesát let znepokojuje část vědců a odborníků. Ti tvrdí, že rychlý technologický pokrok vyvolá konec existence lidstva na planetě Zemi. Druhá část vědecké veřejnosti zastává naopak názor, že jedině rychlý technologický pokrok vyřeší zdrojové potíže budoucích generací (Klíma 2010).

Šmajs (2010) podotýká, že existence lidstva je za nezměněného tempa devastace krajiny přímo ohrožena. Protože si moderní lidé tuto hrozbu uvědomují, zajímají se v stále vyšší míře o kondici přírody a životního prostředí. Všimáme si zvyšujícího se zájmu veřejnosti o nejbližší přírodní okolí. Tento zájem byl v České republice ještě umocněn stavebním a podnikatelským bohem v posledních několika desetiletích. Škody způsobené špatnými rozhodnutími mohou být obrovské a snaha těmto škodám předcházet a zabránit je přirozená.

K problematice stavebního plánování se vyjadřuje Ryan (2006), který porovnává účast třech typů zainteresovaných skupin na urbanistickém plánování venkova. Jedná se o plánovače, stavitele a místní občany. Z jeho výzkumu vyplynulo, že odborně, mají samozřejmě největší vliv na rozvoj venkovských oblastí plánovači. Zároveň však také zjistil, že místní obyvatelé mají širší a mnohdy inovativnější pohled na kompatibilní vývoj, než zúčastnění experti. Tedy výsledkem jeho práce je konstatování, že žádnou stranu nelze z procesu rozhodování vyloučit.

Odlisný názor na účast veřejnosti v rozhodovacích procesech mají Gamper, Turcanu (2008). Přiklání se na stranu segregace neodborných jednotlivců a skupin. Zamýšlejí se, zda vůbec laické veřejnosti poskytovat prostor pro vyjádření se k rozhodnutím ovlivňujících životní prostředí, zda by tuto kompetenci neměli mít pouze fundovaní experti, kteří mají všechny potřebné znalosti a informace, a dokáží lépe vyhodnotit přínos a následek rozhodnutí pro budoucnost. Na základě zkušeností z obou studií uvedených v této práci, však nelze tento názor potvrdit. V případě obou zkoumaných záměrů, se zapojení veřejnosti ukázalo jako klíčový moment pro udržitelný rozvoj území a budoucí kvalitu životního prostředí.

Naopak Nadeem, Fischer (2010) preferují aktivní přístup veřejnosti a její maximální zapojení, a to již v prvních fázích, před stanovením vybraného místa pro rozvojový projekt a před samotným EIA procesem. Správnou cestou je podle nich integrování veřejného mínění. Aktivní přístup a z něho vyplývající osobní zaangażování jednotlivců a skupin na stavu životního prostředí, se může stát v environmentálně vyspělých zemích základním stavebním kamenem úspěšné péče o životní prostředí.

Podle tvrzení jiné studie je však jedním z cílů světových vlád stále větší podpora zapojování organizací, skupin a zainteresovaných osob do stavebních projektů a souvisejících procesů. Tyto inkluzivní přístupy vedou k větší transparentnosti a odpovědnosti při rozhodovacích procesech, a zároveň přináší větší životaschopnost

dlouhodobých projektů a prospěch pro zúčastněné komunity a celou společnost (Li et al. 2012).

Norton (2003) analyzuje vztah mezi ekonomickými a ekologickými systémy. Zdůrazňuje nutnost praktikování environmentální politiky již na oblastních úrovních, proklamuje vhodnost zapojování jednotlivců a místních komunit do péče o životní prostředí. Podle jeho tvrzení může existence lidstva pokračovat nekonečně, a to tehdy, jestliže budou účinky lidské činnosti zůstávat v mezích, kdy nedochází k ničení zdravé a životního prostředí.

Tyto teze jsou však v přímém rozporu s varováním apokalyptického charakteru, jež vyslovuje Šmajš (2010). Prohlašuje, že pokud lidstvo nezmění tempo a myšlení, bude zničeno. Cesta k záchraně spočívá pouze v sebeomezení člověka.

V tomto názoru se shoduje s míněním Řehákové (2001), která uvedený stav definuje jako nové environmentální paradigma. To znamená, že zvyšující se zájem o problematiku životního prostředí mezi obyvatelstvem vyspělých průmyslových zemí, je dán novým vnímáním přírody jako omezeného a vyčerpatelného zdroje s mimořádnou kulturní hodnotou. Řeháková (2001) dále poukazuje na měnící se žebříček hodnot, na kterém klesá prvořadost lidských potřeb a zároveň stoupá hodnota přírody. Zvyšuje se ohleduplnost a šetrnost k přírodě.

V průběhu zpracování bakalářské práce byly zaznamenány rozporné názory na správnou implementaci pojmů z tezí Aarhuské úmluvy do české legislativy. Například podle Damohorského et al. (2007) není pojem dotčená veřejnost v zákoně č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění, dostatečně specifikován. Oproti tomu Rakušanová (2005) nevidí problém v legislativě, ale především v postoji české veřejnosti k neziskovým organizacím a třetímu sektoru. Také upozorňuje na existující silné rozdělení mezi soukromou a veřejnou sférou. Tento názor pak potvrzuje Humlíčková (2010), která si všímá negativního postoje široké občanské společnosti k ekologickým hnutím, způsobeného nejednoznačným přístupem soudních orgánů k aktivitám občanských sdružení.

Řeháková (2001) tvrdí, že převážná část veřejnosti je ochotna podpořit ochranu životního prostředí. Její tvrzení se však v této práci nepotvrdilo. V obou zkoumaných případových studiích této práce, se aktivně angažovalo jen malé procento veřejnosti, zbytek populace netuší, co v pravém slova smyslu znamená ochrana životního prostředí. Není mnoho lidí, kteří by byli ochotní v zájmu životního prostředí něco obětovat, i když jde například jen o volný čas. Dokladem tohoto jevu je popis aktivit dvou středočeských občanských sdružení, obsažený v této bakalářské práci. Sledovaná občanská sdružení, mající ve své činnosti ochranu přírody, se významně angažovala ve schvalovacích procesech záměrů s předpokládaným vlivem na životní prostředí, a i přes fakt, že se tato sdružení opírají o petice podepsané velkým množstvím občanů, často jsou aktivisté v těchto sdruženích vnímáni jako „ekofanatici“ a podivínští nadšenci (Libuše Pechoušková, VI. 2017, in verb.).

Část této práce, věnovaná případové studii dvou vybraných zamýšlených stavebních záměrů, zmonitorovala stav ekologické uvědomělosti obyvatelstva. Veřejnost v obou zkoumaných případech využila svého práva participace na rozhodování. Domáhala se svého práva na informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu

k informacím, v platném znění. Aktivizovala se a založila občanská sdružení za účelem vstupu do rozhodovacích procesů. Bylo pozorováno zahájení dialogu mezi municipalitami a veřejností. Tento dialog, jako žádoucí prostředek komunikace, doporučuje Mansfeldová (2005). V bakalářské práci byly sledovány kroky občanských sdružení, které v obou monitorovaných případech vedly k zodpovědnějšímu přístupu ze strany místních municipalit. Volení zástupci na radnicích byli prostřednictvím těchto občanských sdružení konfrontováni s vůlí veřejnosti. Jejich činnost byla vystavena veřejnému dohledu, což zvýšilo transparentnost probíhajících procesů (Li et al. 2012). Oba zkoumané stavební záměry byly vyhodnocovány v procesech EIA. A u obou byly námitky veřejnosti podané prostřednictvím občanských sdružení shledány jako opodstatněné a bylo jim vyhověno. Tento fakt je důkazem správnosti tvrzení o prospěšnosti zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů (Nadeem, Fischer 2010).

Vhodnost segregace neodborné veřejnosti (Gamper, Turcanu 2008) byla ve sledovaných kauzách popřena, neboť bylo zaznamenáno významné zapojení odborníků z řad veřejnosti do činnosti občanských sdružení. Tito odborníci zpracovali námitky občanských sdružení k zamýšleným stavbám zcela fundovaně a na vysoké odborné úrovni.

Smith, Schin (2004) upozorňují na negativní jev při plánování a posuzování nových opatření, a to výběr jediné preferované varianty již v počátcích procesů. I tato práce zaznamenala stejný koncept prosazování stavebních záměrů tímto monovariantním řešením.

Tato bakalářská práce využila pro empirický výzkum občanské participace ve zkoumaných lokalitách metodu jednoduchého sociologického průzkumu formou anketního šetření. Anketa zahrnovala 10 otázek, které byly položeny respondentům ve dvou zkoumaných lokalitách. Respondentů bylo v Mníšku pod Brdy 52 a v Černošicích 132, ačkoliv byl osloven mnohem větší počet obyvatel. Ochota obyvatel odpovídat byla nízká především v Mníšku pod Brdy. Kde vzhledem k počtu obyvatel v produktivním věku (Český statistický úřad ©2013) zodpovědělo anketu pouhých 1,32%. Příčinou tohoto jevu může být z historického pohledu původně převážně dělnický charakter obyvatelstva, vyvolaný působením průmyslového komplexu na těžbu a zpracování železné rudy v Mníšku pod Brdy.

Výše uvedený nízký počet ochotných respondentů nepotvrzuje tvrzení Rakušanové (2005) o vysoké míře spoluúčasti obyvatelstva v centrálních částech republiky. Avšak výsledky provedené ankety potvrdily její názor, že větší míru zapojení lze očekávat u vzdělanější populace (Rakušanová 2005).

Černošice, ve kterých bylo zaznamenáno 55% respondentů s ukončeným alespoň středoškolským vzděláním, prokázaly v počtu účastníků ankety vzhledem k počtu obyvatel, vyšší míru participace veřejnosti než Mníšek pod Brdy.

V obou lokalitách byla zjištěna vysoká míra aktivity občanských sdružení angažujících se v oblasti ŽP. Zároveň s tímto jevem však nebyla shledána vysoká míra aktivity ve stejné oblasti u jednotlivců. Bylo zjištěno, že se jednotlivci odevzdávají do rukou svých politických zástupců (Nekola 2014) nebo občanských sdružení (Rakušanová 2005), jímž, dle provedeného šetření, většinou důvěřují a

přenášejí na ně vlastní iniciativu. V anketní otázce dotazující se na spokojenost s počínáním městských samospráv v otázkách životního prostředí, se nadpoloviční většina dotázaných vyjádřila kladně.

Mapováním občanských aktivit ve dvou zkoumaných obcích Středočeského kraje, jež bylo stanoveno dílčím cílem této bakalářské práce, bylo prokázáno, že aktivnost veřejnosti se zvyšuje se zvyšujícím se demografickým rozvojem komunit. Z odpovědí na otázku č. 4 o délce pobytu, vyplynulo, že podíl nově příchozích obyvatel je v obou obcích vysoký. Noví obyvatelé projevují standardně vyšší zájem o pozitivní změny ve svém okolí, než obyvatelé v lokalitě sídlící déle. Tím bylo potvrzeno mínění Mansfeldové (2005), která hovoří o vyšší míře zapojení nově příchozích obyvatel.

Z odpovědí získaných na otázku č. 7, která zjišťuje, zda občané zaregistrovali činnost občanského sdružení zabývajícího se ŽP ve svém okolí, vyplynulo, že většina občanů o činnosti těchto OS povědomí má. Je zřejmé, že tedy dotčené občanské sdružení je úspěšné ve své propagaci a má potenciál úspěšnosti ve svých aktivitách. Otázka, zda občané činnost tohoto sdružení hodnotí kladně, nebyla zahrnuta do souboru anketních otázek z důvodu přílišné subjektivity možných odpovědí. Cílem bylo pouze zjistit, zda je činnost sdružení obyvatelům zájmové lokality známa, a tento cíl byl splněn.

V otázce vlastního vstupu do aktivit směřujících k ochraně ŽP, převažují mezi respondenty ti občané, kteří se některým z předložených způsobů aktivně zapojili. Na zjištěném stavu může mít svůj podíl v Mníšku pod Brdy velká kampaň, kterou vedlo sdružení Zdravý Mníšek při protestech proti MBÚ a spalovně. Neboť, pod petici zorganizovanou radnicí města na základě aktivity občanského sdružení, připojila svůj podpis téměř čtvrtina všech obyvatel Mníšku pod Brdy. Přibližně o 2% vyšší počet petentů v anketě, než je zaznamenáno v tabulce č. 1 a č. 2, je způsoben orientací ankety pouze na ekonomicky produktivní obyvatele. Srovnatelný poměr zjištěných petentů potvrzuje relevantnost výsledků provedeného anketního šetření.

Největší názorový rozdíl byl pozorován u vnímání vývoje životního prostředí v posledních deseti letech, kterým se zabývala otázka č. 10. V Mníšku pod Brdy, kde byl záměr rekonstrukce kotelny na energetické centrum zamítnut a řízení již nebylo obnoveno, vnímají občané vývoj ŽP kladně. Vzhledem k průmyslové historii oblasti však lze usuzovat, že na kladné vnímání má vliv i historický vývoj. Činnost historických znečišťovatelů byla ukončena a životní prostředí v oblasti se tím významně zlepšilo. Taktéž radnice přistoupila k rozsáhlým rekonstrukcím intravilánu města, což také pozitivně ovlivňuje ekologický komfort a životní pohodu obyvatel.

V Černošicích je vývoj ŽP vnímán negativně. I zde však lze přisoudit velký podíl na tomto názoru respondentů anketního šetření historickému hledisku. Černošice vynikaly v minulosti velmi zdravým ŽP bez ekologických zátěží. Problémy zde způsobovaly pouze povodně a záplavy se svými přímými následky, tedy škodami na majetku, ale i následky nepřímými, socio-ekonomickými, jako jsou dočasné ochromení tržní sféry a zvýšení rozpočtové zátěže regionu. Neregulovaný tok Berounky protékající městem, Černošice v době vysokých úhrnů dešťových srážek a přesouvání uvolněných ker pravidelně zaplavuje (Brázdil et al. 2005).

Protipovodňová opatření na sledovaném území nejsou dostatečná k ochraně sídel i infrastruktury. Následky po každém vystoupení řeky z koryta jsou pak vždy delší čas viditelné. Tento jev taktéž negativně ovlivňuje životní pohodu obyvatel a zhoršuje jejich hodnocení nejbližšího životního prostředí (Hladný 2007).

Ohrožení povodněmi v Černošicích trvá. Přibylo k němu však ještě významné zatížení ŽP stále narůstající silniční a železniční dopravou. Z tohoto vývoje lokality pramení nespokojenost s vývojem stavu ŽP u obyvatel. Záměr optimalizace trati Černošice – Beroun v předkládané verzi byl v procesu EIA vrácen k dopracování.

Zde se nabízí možné směřování budoucích výzkumů. A to se zaměřením na vyhodnocení vývoje občanské angažovanosti v pokračujícím schvalovacím procesu, popřípadě se zaměřením přímo na vývoj stavu životního prostředí a rizik daných lokalit.

8. ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo získání uceleného náhledu na problematiku spoluúčasti veřejnosti v rozhodovacích procesech týkajících se životního prostředí v ČR. Bylo zkoumáno zapracování participace veřejnosti do českého právního řádu. Pojem veřejnost byl blíže specifikován a vysvětlen z legislativního hlediska. Po rešerši odborné literatury a erudovaných textů nutno konstatovat, že teze Aarhuské úmluvy, podobně jako teze Listiny základních práv a svobod, jsou psány velmi volně. České soudy nepraktikují přímou aplikaci Aarhuské úmluvy, ale transponují její proklamace do českého právního řádu prostřednictvím běžných zákonů.

Dílčím cílem, pramenícím z cíle hlavního bylo mapování občanských aktivit ve dvou zkoumaných případových studiích ve Středočeském kraji. Metodou komparace byly porovnány zamýšlené stavební záměry, kterými byly zvoleny Rekonstrukce uhelné kotelny na energetickou centrálu v Mníšku pod Brdy a Optimalizace trati Černošice – Beroun, v kontextu dotčeného území. Komparovány byly dále participační snahy veřejnosti v obou sledovaných kauzách.

Za účelem jednoduchého sociologického průzkumu bylo provedeno anketní šetření. Na základě analýzy výsledků lze konstatovat, že převážná většina občanů se zapojuje pouze tehdy, když se jich meritum věci osobně dotýká, pouze malý počet lidí je ochotných zapojit se aktivně. Sdružování občanů ve sdruženích a spolcích je důležitým sociálním prvkem tvořícím občanskou společnost. V Mníšku pod Brdy aktivně působí přibližně 25 spolků. V Černošicích je to 55 různě zaměřených spolků. Na základě těchto informací lze konstatovat, že vzhledem k počtu obyvatel jsou občané Mníšku pod Brdy aktivnější ve sdružování. Tento fakt je ale v rozporu se zkoumanou mírou aktivity ve vztahu k ovlivňování rozhodovacího procesu. Sledována byla vysoká účast při uplatnění petičního práva, avšak nízká míra osobního zapojení například do činnosti sdružení angažujícího se v zájmu životního prostředí. Práce shledala zkvalitnění životního prostředí v Mníšku pod Brdy v období posledních deseti let, a z tohoto vyplývající spokojenost veřejnosti. V Černošicích

byla zaznamenána větší procentní míra angažovanosti v otázkách životního prostředí. Z případové studie této práce lze konstatovat, že důvodem vyšší aktivizace veřejnosti v Černošicích je přetrvávající ohrožení, již tak nepřilíš kvalitního, životního prostředí. Ze dvou sledovaných měst, byla zjištěna vyšší angažovanost v otázkách životního prostředí v Černošicích, kde je vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, ale v obou případech lze konstatovat, že k zapojení veřejnosti do sledovaných kauz došlo, a to v míře nikoliv zanedbatelné.

Na závěr lze zhodnotit, že obě uvedená města se snaží aktivně zapojovat občany do veřejného života, například formou anket, účastí při projednávání projektů. Tato práce odmítavý postoj státních orgánů neprokázala. U obou projektů, kterými se práce zabývala, nebyla nikomu upřena možnost vyjádření se nebo připomínkování zamýšlených stavebních záměrů v procesu posuzování vlivů na životní prostředí. Naopak, na základě připomínek veřejnosti učinily své kroky i samosprávné orgány a výsledkem bylo u obou zkoumaných záměrů oznámení zpracovateli o nutnosti doložení další dokumentace ke schválení. V obou případech toto vedlo k ukončení procesu EIA ze strany žadatele.

Závěrem lze konstatovat, že vytčené cíle bakalářské práce byly naplněny. Výzkum ve sledovaných lokalitách by mohl dále pokračovat. Přínosné a zajímavé bude sledovat další vývoj stavebního záměru Optimalizace trati Černošice – Beroun, jakož i další kroky veřejnosti, již se tento stavební záměr dotýká. Otázkou je také možné další ohrožení životního prostředí v Mníšku pod Brdy, kde vyvstala nutnost rekultivace průmyslových odkališť. Nebo asanace bývalého závodu Kovohutě a. s., ve které se aktivizuje podnikatelská sféra a dohled nad dodržováním environmentálních zásad ze strany investorů, ale i samosprávních orgánů, bude pravděpodobně věcí občanů a široké veřejnosti.

9. SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ

9.1. Literatura

- Abaza H., Bisset R. et Sadler B., 2004: Environmental Impact Assessment and Strategic Environmental Assessment: Towards an Integrated Approach, s. 41.
- Anděl P., 2013: Posuzování vlivů na životní prostředí. Masarykova univerzita Brno, Brno, s. 83.
- Brázdil R., Dobrovský P., Elleder L., Kakos V., Kotyza O., Macková J., Valášek H., 2005: Studium historických povodní v české republice jako příspěvek k historické hydrologii. In: Sborník příspěvků z konference Hydrologické dny 2005, Bratislava, s. 9.

- Buttanni E., 2011: The Aarhus Centers. How it all began: The Aarhus centers and the Aarhus Convention. In: OSCE Magazine 2011 (3), s. 15.
- Clark S. et Clark D., 2007: Participace a partnerství v místní veřejné správě: příručka pro společné plánování udržitelného rozvoje komunit. Sociologické studie, s. 124.
- Čáka J., 1986: Toulání po Brdech. SNK, Praha, s. 336.
- Čermák D., Vobecká J., 2011: Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, s. 144.
- David P., Soukup V., 2016: Brdy známé i neznámé. Euromedia Group, a. s., Praha, s. 207.
- Damohorský M. et al., 2010: Právo životního prostředí. 3. vyd., C.H.Beck, Praha, s. 630.
- Dietz T., Stern P. C., 2008: Public participation in environmental assessment and decision making. National Academy of Sciences, UK, s. 305.
- Dvořák O., 2012: Pustinami středních Brdy. Regia, Praha, s. 240.
- Gamper C. D., Turcanu C., 2009: Can Public Participation Help Managing Risks from Natural Hazards? Safety Science 47 (4), s. 522-528.
- Hladný J., 2007: Fakta a mýty o povodních. In: Langhammer, J. (ed.): Povodně a změny v krajině. MŽP ČR a UK v Praze, PřF, Praha, s. 41–50.
- Hourdequin M., Landres P., Hanson J. M., Craig R. D., 2012: Ethical implications of democratic theory for U. S. public participation in environmental impact assessment. Environmental Impact Assessment Review 35(2), s. 37-44.
- Jay S., Jones C., Slinn P. et Wood Ch., 2007: Environmental impact assessment: Retrospect and prospect. Environmental Impact Assessment Review, s. 287-300.
- Kiss C., Poltimae H., Strumniska M., Ewing M., 2006: Environmental Democracy. An Assessment of Access to Information, Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters in Selected European Countries. In: The Access Initiative Europe. European Regional Report, s. 144.
- Krebs V., 2007: Sociální politika. Praha: Aspi, a. s., s. 32.
- Lapčík V., 2011: Oceňování antropogenních vlivů na životní prostředí. Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava, Ostrava, s. 217.
- Lawrenc D. P., 2013: Impact Assessment: Practical Solutions to Recurrent Problems and Contemporary Challenges, John Wiley & Sons, s. 490.
- Li T. H. Y., Ng S. T., Skitmore M., 2012: Public participation in infrastructure and construction projects in China: From an EIA-based to a whole-cycle process. Habitat International 36(1), s. 47-56.
- Mansfeldová Z., 2005: Sociální dialog a jeho budoucnost. In: Mansfeldová Z., Kroupa A. (eds.): Participace a zájmové organizace v České republice. Sociologické nakladatelství SLON, Praha, s. 105 - 128.
- Martin T., 2007: Muting the Voice of the Local in the Age of the Global: How Communication Practices Compromised Public Participation in India's Allain

Dunhangan Environmental Impact Assessment. Environmental communication 1, s. 171 – 193.

- Mwenda A. N., Bregt A. K., Ligtenberg A., 2013: Spatial information during public participation within environmental impact assessment in Kenya. *Impact Assessment and Project Appraisal* 31, s. 261-270.
- MŽP, 2004: Státní politika životního prostředí České republiky 2004-2010. Ministerstvo životního prostředí ČR, Praha, s. 56.
- Nadeem O., Fischer T. B., 2011: An evaluation framework for effective public participation in EIA in Pakistan. *Environmental Impact Assessment Review* 31(1), s. 36-47.
- Nekola M., 2004: Politická participace a efektivita vládnutí. In: Kabele J., Potůček M., Prázová I., Veselý A. (eds.): *Rozvoj české společnosti v Evropské unii I, Sociologie, Prognostika a správa*. 1. vyd., 2004, Matfyzpress, Praha, s. 322-340.
- Norton G. B., 2003: *Searching for sustainability: interdisciplinary essays in the philosophy of conservation biology*. Cambridge University Press, New York, s. 542.
- O'Faricheallaigh C., 2007: Environmental agreements, EIA follow-up and aboriginal participation in environmental management: The Canadian experience. *Environmental Impact Assessment Review*, s. 319-342.
- Ohliger T., 2014: Politika životního prostředí: Obecné zásady a základní rámec. Fakta a čísla o Evropské unii – 2015. Evropský parlament, s. 5.
- Ouředníček M., 2003: Suburbanizace Prahy. *Sociologický časopis*, 39 (2), s. 235–253.
- Pallemarts M., 2011: *The Aarhus Convention at Ten: Interactions and Tensions Between Conventional International Law and EU Environmental Law*. Europa Law Publishing, Groningen, s. 440.
- Parkins J. R., Mitchell R. E., 2005: Public participation as public debate: a deliberative turn in natural resource management. *Society and natural resources*, 18 (6), s. 529 - 540.
- Postránecký J., 2010: Regionální politika a regionální rozvoj v České republice. *Urbanismus a územní rozvoj*, 13 (5).
- Pölönen I., Hokkanen P., Jalava K., 2011: The effectiveness of the Finnish EIA system – What works, what doesn't, and what could be improved? *Environmental Impact Assessment Review* 31(2), s. 120 – 128.
- Rakušanová P., 2005: Třetí sektor a občanská participace v České republice. In: Mansfeldová Z., Kroupa A. (eds.): *Participace a zájmové organizace v České republice*. Sociologické studie. Sociologické nakladatelství SLON, Praha, s. 81-103.
- Rakušanová P., 2006: Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu. In: Rakušanová P., Řeháková B.: *Participace, demokracie a občanství v evropském kontextu*. Sociologické studie. Sociologický ústav AV ČR, Praha, s. 13-24.

- Rautenstrauch C., Patig S., 2001: Environmental Information System in Industry and Public Administration. Idea Group Publishing, Hershey, s. 448.
- Ryan R. L., 2006: Comparing the attitudes of local residents planners, and developers about preserving rural character in New England. Landscape and Urban Planning, s. 75.
- Řeháková B., 2001: Determinanty vztahu k ochraně životního prostředí. Sociologický časopis XXXVII (4), s. 479-499.
- Říha J., 2001: Posuzování vlivů na životní prostředí. Metody pro předběžnou rozhodovací analýzu. Vydavatelství ČVUT Praha, s. 477.
- Sedláková R., 2014: Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Grada, Praha, s. 548.
- Shate W. R., 2012: Purposes, paradigms and pressure groups: Accountability and sustainability in EU environmental assesment, 1985 - 2010. Environmental Impact Assesment Review 33, s. 91 – 102.
- Smith E. T., Schin A., 2004: An evolution of public consultation requirements within the environmental impal assesment process at the European Bank for Reconstruction and Development. Impact Assesment and Project Appraisal 22, s. 153-157.
- Šmajš J., Klíma I., Cílek V., 2010: Tři hlasy. Úvahy o povaze konfliktu kultury s přírodou. Nakladatelství Doplněk, Brno, s. 167.
- Thaddeus U. O., 2012: The practice of post-developmnet monitoring in environmental impact assessment: Claims and evidences.
- Vobecká J., Kostelecký T. (eds.), 2007: Politické důsledky suburbanizace: analýza případových studií proměn politického chování a občanské participace ve vybraných suburbánních lokalitách Prahy a Brna. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 49.
- Wittlingerová Z., et Jonáš F., 1990: Ochrana životního prostředí. Česká zemědělská univerzita. Praha, s. 146.

9.2. Elektronické zdroje

- Agora CE, ©2015: Analýza participace v ČR (online) [cit. 2018.02.01], dostupné z. <<http://www.paktparticpace.cz/dokumenty/analyza>>.
- Arnika, ©2013: Plánovaná spalovna komunálního odpadu Mníšek pod Brdy (online) [cit. 2017.05.30], dostupné z. <<http://arnika.org/planovana-spalovna-komunalniho-odpadu-mnisek-pod-brdy>>.
- Cenia, ©2010: EIA_MZP384 (online) [cit. 2017.11.26], dostupné z. <https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_STC1297>.
- Cenia, ©2016: EIA_MZP384 (online) [cit. 2018.02.14], dostupné z. <https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_MZP384>.
- Český statistický úřad, ©2013: Základní informace o vybraných územních celcích. (online) [cit. 2018.01.21], dostupné

- z. <<https://www.czso.cz/csu/czso/zakladni-informace-o-vybranych-uzemnich-celcich-podle-sldb-2011-cr-kraje-okresy-spravni-obvody-orp-a-obce-vcetne-mestskych-casti-uzemne-clenonych-statutarnich-mest-2011-dml5agynjw>>.
- Frank Bold, ©2017: Kompletní průvodce právem na informace o životním prostředí. (online) [cit. 2017.09.12], dostupné z. <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/pravo-na-informace/rada/kompletni-pruvodce-pravem-na-informace-o-zivotnim-prostredi>>.
 - Havránková K., 2013: Lidé v Mníšku se bojí, že plánovaná třídírna odpadů znečistí okolí (online) [cit. 2017.10.29], dostupné z. https://praha.idnes.cz/tridirna-v-mnisku-nacerno-nainstalovala-kotle-fq3-/praha-zpravy.aspx?c=A131007_1985087_praha-zpravy_bur.
 - Humlíčková P., Dodoková A., 2008: Češi rádi salámy - Kdo se smí vyjadřovat k vlivům na životní prostředí (online) [cit. 2017.09.12], dostupné z. <<https://www.advojka.cz/archiv/2008/7/cesi-radi-salamy>>.
 - Chabrová K., Vágnerová M., 2016: EIA a veřejnost. Ekologické centrum Most pro Krušnohoří (online) [cit. 2018.03.16], dostupné z. <http://www.ecmost.cz/DS/cl_eia.pdf>.
 - Jeřábek P., 2012: Rekonstrukce uhelné kotelny na energetickou centrálu v areálu UVR. Zpravodaj městečka pod Skalkou č. 2014, květen 2012 (online) [cit. 2017.10.29], dostupné z. <<http://www.mnisek.cz/obcan/informacni-servis/zpravodaj-mesta>>.
 - Kincl P., 2015: Novela zákona o posuzování vlivů na životní prostředí a její dopad na ustanovení stavebního zákona (online) [cit. 2018.02.14], dostupné z. <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/novela-zakona-o-posuzovani-vlivu-na-zivotni-prostredi-a-jeji-dopad-na-ustanoveni-stavebniho-zakona>>.
 - Ministerstvo financí ČR, ©2018: ARES - administrativní registr ekonomických subjektů (online) [cit. 2018.01.31], dostupné z. <<http://www.info.mfcr.cz/ares>>.
 - Ministerstvo spravedlnosti ČR, ©2017: Veřejný rejstřík a sbírka listin (online) [cit. 2017.10.29], dostupné z. <<https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>>.
 - Město Černošice, ©2017: Rekonstrukce železniční trati Praha - Beroun (online) [cit. 2017.11.26], dostupné z. <<http://www.mestocernosice.cz/projekty-a-dotace/strategicke-zamery/rekonstrukce-zeleznice/>>.
 - Město Mníšek pod Brdy, ©2017. (online) [cit. 2017.11.26], dostupné z. <<http://www.mnisek.cz/>>.
 - Říha J., 2007: Trendy a otazníky v oblasti EIA/SEA (online). [cit. 2018.02.03], dostupné z. <[https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/2F9668677FAE6767C125725900462BDD/\\$file/EIA-02-2007_web.pdf](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/2F9668677FAE6767C125725900462BDD/$file/EIA-02-2007_web.pdf)>.
 - SŽDC, ©2015: Výroční zpráva 2014. (online) [cit. 2017.11.19], dostupné z. <<http://www.szdc.cz/soubory/vysledky-hospodareni/2014-vz.pdf>>.

- Vesmír, ©2005: CENIA cesta k informacím o životním prostředí. (online). [cit. 2018.04.04], dostupné z. <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2005/cislo-9/cenia-cesta-k-informacim-zivotnim-prostredi.html>.
- Zdravý Mníšek, ©2012: Občanské sdružení Zdravý Mníšek. Ustavující valná hromada (online) [cit. 2017.05.30], dostupné z. <http://www.zdravy-mnisek.cz/dokumenty-sdruzeni>.

9.3. Ostatní zdroje

- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústavní zákon, kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod, v platném znění.
- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), v platném znění.
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění.
- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, (stavební zákon) v platném znění.
- Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, v platném znění.
- Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád, v platném znění.
- Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, v platném znění.
- Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, v platném znění.
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění.
- Nařízení vlády č. 148/2006 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací
- Předpis č. 89/2012 Sb., Nový Občanský zákoník

10. SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A MAP

- URL 1: Zájmové území Mníšek pod Brdy. <https://arcgis.com/> [vlastní zpracování, 2017.11.19]
- URL 2: Pohled shora na areál ÚVR Mníšek pod Brdy a jeho okolí. <https://earth.google.com/web/> [cit. 2017.11.19]
- URL 3: Otázka č. 1, Výsledky místního referenda ze 17. 5. 2013. <http://www.mnisek.cz> [vlastní zpracování, 2017.10.30]
- URL 4: Otázka č. 2, Výsledky místního referenda ze 17. 5. 2013. <http://www.mnisek.cz> [vlastní zpracování, 2017.10.30]

- URL 5: Leták. <<http://www.zdravy-mnisek.cz/soubory/17>> [cit. 2017.05.31]
- URL 6: Leták. <<https://cernosicezeleznice.wordpress.com>> [cit. 2018.01.22]
- URL 7: Zájmové území Černošice. <<https://arcgis.com/>> [vlastní zpracování, 2017.11.26]
- URL 8: Černošice - trať s okolní zástavbou. <<https://lokomotivy.net>> [cit. 2017.11.26]
- URL 9: Leták. <<http://www.cernosice-nedejmese.cz>> [cit. 2018.04.04]
- URL 10: Graf č. 1: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 1 – Pohlaví [vlastní zpracování, 2018.02.01]
- URL 11: Graf č. 2: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 2 – Věk [vlastní zpracování, 2018.02.01]
- URL 12: Graf č. 3: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 3 – Vzdělání [vlastní zpracování, 2018.02.01]
- URL 13: Graf č. 4: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 4 – Délka pobytu [vlastní zpracování, 2018.02.01]
- URL 14: Graf č. 5: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 5 – Informovanost [vlastní zpracování, 2018.02.01]
- URL 15: Graf č. 6: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 6 – Vnímání municipalit ve vztahu k ŽP [vlastní zpracování, 2018.02.01]
- URL 16: Graf č. 7: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 7 – Povědomí o občanských aktivitách [vlastní zpracování, 2018.02.01]
- URL 17: Graf č. 8: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 8 – Vlastní participace [vlastní zpracování, 2018.02.01]
- URL 18: Graf č. 9: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 9 – Vnímání výsledků občanských iniciativ [vlastní zpracování, 2018.02.01]
- URL 19: Graf č. 10: Mníšek pod Brdy / Otázka č. 10 – Spokojenost s vývojem stavu ŽP [vlastní zpracování, 2018.02.01]
- URL 20: Graf č. 11: Černošice / Otázka č. 1 – Pohlaví [vlastní zpracování, 2018.02.24]
- URL 21: Graf č. 12: Černošice / Otázka č. 2 – Věk [vlastní zpracování, 2018.02.24]
- URL 22: Graf č. 13: Černošice / Otázka č. 3 – Vzdělání [vlastní zpracování, 2018.02.24]
- URL 23: Graf č. 14: Černošice / Otázka č. 4 – Délka pobytu [vlastní zpracování, 2018.02.24]
- URL 24: Graf č. 15: Černošice / Otázka č. 5 – Informovanost [vlastní zpracování, 2018.02.24]
- URL 25: Graf č. 16: Černošice / Otázka č. 6 – Vnímání municipalit ve vztahu k ŽP [vlastní zpracování, 2018.02.24]
- URL 26: Graf č. 17: Černošice / Otázka č. 7 – Povědomí o občanských aktivitách [vlastní zpracování, 2018.02.24]

- URL 27: Graf č. 18: Černošice / Otázka č. 8 – Vlastní participace [vlastní zpracování, 2018.02.24]
- URL 28: Graf č. 19: Černošice / Otázka č. 9 – Vnímání výsledků občanských iniciativ [vlastní zpracování, 2018.02.24]
- URL 29: Graf č. 20: Černošice / Otázka č. 10 – Spokojenost s vývojem stavu ŽP [vlastní zpracování, 2018.02.24]